

„Evangelija pagal šv. Matą“

*Tēvas Bernard Rey OP
Pirmieji metai*

Turinys

1. Įžanga	3
2. Pirmas susitikimas. „Jėzaus slėpinys“	6
3. Antras susitikimas. „Jėzaus pasirodymas“	11
4. Trečias susitikimas. „Jėzus skelbia Dievo Karalystę“	15
5. Ketvirtas susitikimas. „Karalystės teisumas“	21
6. Penktas susitikimas. „Jėzus gydo ir gelbsti nuo blogio“	26
7. Šeštas susitikimas. „Jėzus priima nusidėjėlius ir juos gelbsti“	32
8. Septintas susitikimas. „Jėzaus misija“	36
9. Aštuntas susitikimas. „Priimti Jėzaus misiją“	39

1. IŽANGA

Dėmesys, rodomas „Bažnyčiai“, kurią Matas vienintelis iš visų evangelistų aiškiai įvardija (16, 18; 18, 17), iš dalies paaiškina, kodėl pirmųjų amžių Tėvai šitiek dėmesio skyrė Mato evangelijai ir laikė ją svarbiausia iš visų keturių, nors Morkaus evangelija yra seniausia. Šitaip jie sklandžiai pereidavo nuo Senojo prie Naujojo Testamento, nes šis evangelistas išsamiai atskleidžia, kaip Naujasis Testamentas įgyvendina Senąjį.

1.1. Mato, įkvėpto Rašto aiškintojo, kalba

Tekste apie autorių nieko nepasakojama. Senoji Bažnyčios tradicija (Papijas, prieš 150 m.) ir daug Bažnyčios Tėvų juo laiko apaštalą Matą-Levį. Net buvo manoma, kad pirmoji šios Evangelijos versija buvo parašyta aramėjų kalba. Mūsų laikais šios hipotezės retai laikomasi. Štai ką šia tema rašo biblistas Claude'as Tassin'as:

Šios Evangelijos autorius, taip pat kaip Morkus ir Lukas, pasakoja apie *muitininko*, vieno iš maitininkų rinkėjo, tarnaujančio romėnams, pašaukimą. Bet Morkus ir Lukas šį veikėją vadina *Leviu*, o mūsų evangelistas jį vadina *Matu* (9, 9). Be to, nors visuose apaštalų sąrašuose randame Mato vardą, tik mūsų evangelistas visiškai logiškai patikslina „muitininkas Matas“ (10, 3). II a. krikščioniškoji tradicija diskusijas užbaigia: tas Matas ir yra Evangelijos autorius. Bet vis dėlto sunku patikėti, kad maitininkas būtų apdovanotas tokiu Biblijos išmanymu, koks liejasi iš po šio evangelisto plunksnos. Be to, turime nemažai nuorodų, kad rašant šią Evangeliją dvylikos apaštalų jau nebebuvo; tai gerai atitiktų pirmųjų Bažnyčių raštų papročius (*L'évangile de Matthieu. Commentaire pastoral, Centurion/Novalis*, 1991, p. 14).

Aišku, kad pirmoji evangelija yra išsilavinusio žydo, tapusio krikščionimi, darbas. Ji tiesiog permelkta Šventojo Rašto, cituojamo 130 pastraipų, iš viso yra 43 tikslios citatos – arba iš Septuagintos (graikiška ST versija), arba autoriaus verstos iš hebrajų kalbos. Dėl to daug žmonių teisingai mano, kad Jėzus, baigdamas Kalno pamokslą, kalba Matą: „*Todėl kiekvienas Rašto aiškintojas, tapęs dangaus karalystės mokiniu, panašus į šeimininką, kuris iškelia iš savo lobyno naujų ir senų daiktų.*“ (Mt 13, 52)

Rašydamas savo evangeliją Matas rėmėsi Morkaus evangelija ir laikėsi jos sekos. Jis išlaiko net 606 iš 661 antrosios evangelijos eilučių; kai kurie biblistai mano, kad pirmoji evangelija aiškina Morkaus darbą (datuojama 70 m.), pritaikant jo turinį kitokiam kontekstui (judaizme tai vadinama *midrašu*). Matas, kaip ir Lukas, pasitelkia posakių rinkinį, tik jį pritaiko kitokiu būdu, prideda ir paties surinktos medžiagos.

1.2. Bažnytinis rašymo kontekstas

Matas rašė devintajame pirmo amžiaus dešimtmetyje. Jis nesiekė tiksliai istoriškai išdėstyti Jėzaus gyvenimo įvykių ir veiksmų, kaip darytų šiandienos istorikas. Atidengdamas „sena“ ir „išskeldamas nauja“ jis parodo tai, kas susiję su Jėzumi, ir tokiu būdu, kad skaitytojais suvoktų aktyvų Jo buvimą ir išmintį savo gyvenime bei bendruomenėje, iškilus kokiems nors nesutarimams. Taip Matas pabrėžia Jėzaus pažadą, kuriuo užbaigiama Evangelija: „*Ir štai aš esu su jumis per visas dienas iki pasaulio pabaigos.*“ Nuo šiol, kaip pabrėžė biblistas Michel'is Quesnel'is (Jésus-Christ selon Matthieu, p. 199): „*Evangelijos pasakojimas aiškiai siejamas su pasakojimu apie Bažnyčios gyvenimą, dėl to jis išeina iš biografinio literatūros žanro ribų. Jis netgi patikimai atspindi skaitytojų krikščionių, mokinių ipėdinių, ginčus su rašytojo amžininkais žydais.*“

Bažnyčios padėtis devintajame pirmo amžiaus dešimtmetyje iš tiesų buvo sudėtinga ir įtempta dėl tuo metu vykusios judaizmo reformos. 70 m. sugriovus Jeruzalės Šventyklą žydų tautos tikėjimas ir jo praktikavimas turėjo būti pertvarkytas, nes ant Siono kalno nebebuvo įmanoma atlikti apeigų, aukoti aukų ir vykti ten maldingų kelionių. Šią reformą vykdė žydų išminčiai, daugiausia fariziejai, dėl to judaizmas susitelkė į Šventąjį Raštą ir senąjį mokymą.

Fariziejai, kuriuos evangelistas Matas vaizduoja aršiai besiginčijančius su Jėzumi, atstovauja visiems krikščionių priešinkams; į krikščionis žiūrima kaip į „neištikimus, piktžodžiautojus ir piktadarius“, kaip sakoma priede, tuo metu įvestame į šabo palaiminimus. Tokia priešiška nusiteikusių fariziejų kalba devintajame pirmo amžiaus dešimtmetyje paaiškina kai kuriuos Evangelijoje perteiktus kietus Jėzaus žodžius, kurie kertasi su gailestingumu, persmelkusi Jo tarnystę.

1.3. Dievo plano įgyvendinimas

Evangelistui taip pat rūpi žydų kilmės krikščionys, labai gerbiantys savo tėvų Įstatymą ir dėl to blogai besijaučiantys greta į Kristų atsivertusių pagonių. Ne visi supranta Pauliaus mokymo atvirumą (prisiminkime Jokūbo, Viešpaties brolio, ilgamečio pirmosios Jeruzalės bendruomenės vyresniojo, mokinius). Matas, norėdamas įveikti Bažnyčios pasidalijimus, pasitelkia argumentą, kad Jėzus, užuot nutolinęs žydus nuo Dievo Įstatymo ir jų tėvų Šventojo Rašto, savo mokymu, veikimu ir tragiška mirtimi „įgyvendina“ tai, ką tie Raštai skelbė ir kam ruošė.

Nėra pertrūkio tarp to, ką vadiname Senuoju ir Naujuoju Testamentais, tiesiog pirmasis išsipildo antrajame. Dievas, atsiųsdamas savo Sūnų, savo sumanymo nepakeitė; tas sumanymas apima Sūnaus atmetimą bei mirtį ant kryžiaus – tai patvirtina Prisikėlimas iš numirusių. Dėl to dažnai pabrėžiama: „*Visa tai įvyko, kad išsipildytų Viešpaties žodžiai, pasakyti per pranašą...*“ (1, 22; 2, 15, 17, 23; 4, 14; 8, 17; ir t. t.) Taip aiškiai nurodoma, kad per Jėzų visiškai ir galutinai išsipildo Dievo planas bei į žemę ateina Jo karalystė. Kodėl taip yra? Nes Jėzus, Dovydo palikuonis, yra Kristus, lauktasis Mesijas, Žmogaus Sūnus, turėjęs ateiti paskutiniaisiais laikais. Dar daugiau, Jis yra Dievo Sūnus, pats Dievas, atėjęs gyventi „su mumis“. (Pabrėžtina, kad hebrajų k. „*Dievas su mumis*“ yra *Emmanuel*).

Pradėdami šias studijas neabejokime, kad Prisikėlusysis tikrai yra „su mumis“ ir trokšta, kad mūsų darbas bei pasidalinimai būtų vaisingi. Dėl Šventosios Dvasios dovanos pirmosios Evangelijos puslapiai, parašyti ir patikėti Bažnyčiai jau daugiau nei du tūkstančius metų, mums duoti tam, kad nušviestų kiekvieno mūsų gyvenimą ir į jį įsilietų, idant jis taptų dar vaisingesnis Dievo akims ir visų žmonių gėriui.

1.4. Mato Evangelijos skaitymas per dvejus metus

Mato Evangelija suteikia daug peno studijoms ir apmąstymams. Kai kurios atskiros šios Evangelijos dalys galėtų būti nagrinėjamos visus metus – kad ir Palaiminimai, Karalystės palyginimai ar skyrius, kur dėstoma apie Bažnyčios gyvenimą. Čia pasirinkta Evangeliją pristatyti nuosekliai, o tam reikia, kad dalyviai nuolat ją skaitytų.

Darbo eiga numatyta labai praktiška. Visi biblistai sutaria, kad šios Evangelijos sandara remiasi „penkiomis kalbomis“, ir aplinkui jas išdėstytais pasakojimais. Nepaisant to, komentatorių siūloma planų įvairovė rodo, kad nėra jokio smulkus plano; dėl to neįmanoma sistemiška ir galutinė apžvalgos tvarka. Toks reliatyvumas galioja ir šiame darbe padarytiems pasirinkimams.

Kadangi DMK per metus numato aštuonis darbo susitikimus, visa studijuojama Evangelija yra padalyta į šešiolika dalių. Smulkesnį planą rasite turinyje.

1.5. Praktiniai nurodymai

Prieš kiekvieną susitikimą dalyviai laikys savo pareigą asmeniškai ir dėmesingai perskaityti atitinkamą ištrauką iš Mato evangelijos ir ją apmąstyti. Jei įmanoma, galimą pasigilinti į skaitomos Biblijos išnašas.

- Dėl ASMENINIO DARBO – nedvejokite užsirašyti savo reakcijas, apmąstymus, nuostabą, klausimus, kad visa tai aptartumėte poroje ir taip pasiruoštumėte susitikimui.
- Pasiūlymai PAREIGAI PRISĖSTI teikiami remiantis studijuojamu tekstu, bet, žinoma, galite naudoti savo atradimus ar asmeninius klausimus, kurie išskyla ruošiantis.
- MALDOS, skirtos susitikimams, imamos iš Biblijos ar iš maldų rinkinių, tuo atveju nurodoma, iš kur. Dalyviai lieka laisvi rinktis ką nors kita.

RAŠANT ŠĮ DARBĄ REMTASI:

Claude Tassin, *L'Évangile de Matthieu. Commentaire pastoral*, éditions du Centurion/Novalis, 1991, 305 p. ir *L'Évangile de Jésus Christ selon saint Matthieu, Cahier Évangile n° 129* (septembre 2004). Mūsų studija stipriai paremta šiais darbais.

Alberto Mello, *Évangile selon saint Matthieu. Commentaire midrashique et narratif*, éd. du Cerf, coll. Lectio divina 179, éditions du Cerf, Paris, 1999, 508 p.

Michel Quesnel, *Jésus-Christ selon Matthieu. Synthèse théologique*, coll. *Jésus et Jésus-Christ*, Desclée, 1991, 239 p.

Jean-Louis Ska, *De l'ancien au nouveau. Pages choisies de l'évangile de Matthieu*, coll. « écritures » n° 14, Lumen Vitae, Bruxelles, 2008, 151 p.

Étienne Charpentier, *Lecture de l'Évangile selon saint Matthieu, Cahier Évangile n° 9* (octobre 1974).

Šv. Raštas cituojamas iš www.biblija.lt

2. PIRMAS SUSITIKIMAS „JĖZAUS SLĖPINYS“

Morkaus Evangeliją pradeda iš kelių žodžių sudėtas prologas: *Jėzaus Kristaus, Dievo Sūnaus, gerosios naujienos pradžia*; Jėzus pasirodo iškart po Jono Krikštytojo ir ima skelbti Gerąją Naujieną. Matas, gerai susipažinęs su šia Evangelija ir dažnai gana tiksliai besilaikantis jos pasakojimo, Jėzaus slėpinį pristato plačiau: iš pradžių atskleidžia jį per genealogiją, po to, kaip ir Lukas, pasitelkia literatūrinį „kūdikystės pasakojimo“ žanrą. Kalbėdamas apie dievišką Jėzaus kilmę ir neramias Jo gimimo meto aplinkybes (Erodas, Rytų išminčiai, Egiptas ir t. t.), Matas jau pabrėžia pagrindinius Jėzaus slėpinio ir likimo elementus. Šį pristatymą papildė dar vienas prologas, einantis prieš Evangelijos skelbimą ir pasakojantis apie pirmą viešą Jėzaus pasirodymą, kai Jis ateina pas Joną pasikrikštyti, tada seka atsiskyrimas dykumoje, kur Jėzus susiduria su Gundytoju. Aptarkime šiuos dalykus.

2.1. Jėzaus kilmė (1, 1–24)

Pasitelkęs žodį „kilmė“, Matas iš eilės pateikia „Jėzaus Kristaus kilmės knygą“ (1, 1–17) ir Jėzaus gimimo aplinkybes (1, 18–24).

2.1.1. Jėzaus genealogija

Nuo pat pradžių Matas turi tikslą įsaknyti Jėzų į biblinę tradiciją. Kad suprastume, kas yra Jėzus ir kokia Jo „kilmė“, apie kurią kalbama 1 skyriaus 18–25 eilutėse, pridera grįžti į pradžią ir ypač į pradžią Dievo tautos, kurios likimo užbaigti ateina Jėzus. Dėl to atsirado toks prasmės tirštas pirmas sakiny: „*Jėzaus Kristaus, Dovydo Sūnaus, Abraomo sūnaus, kilmės knyga*“ (1, 1). Po to eina tris kartus po keturiolika kartų. Matas iškart pabrėžia simbolinius skaičius, kad išreikštų Dievo sumanymo pilnatvę: keturiolika yra dukart septyni – tobulumo skaičius.

Evangelistui taip pat yra svarbus skaičius penki: tiek yra Toros, kurią užbaigia Jėzus, knygų, Evangelijoje yra pateiktos penkios kalbos, taip pat per didįjį susibūrimą dykumoje rašoma apie penkis kepalus duonos – tai Eucharistijos simbolis. *Dovydo Sūnus* – vadinasi, Jėzus yra žadėtasis Mesijas, *Abraomo sūnus* – Jis įvykdys Dievo Abraomui duotą pažadą: „*visos žemės gentys ras tavyje palaiminimą*“ (Pr 12, 3). Geriau nebūtų įmanoma pabrėžti, kad per Jėzų išsipildo visos kūrinių, aprašytos Pradžios knygoje, likimas. Pirmųjų dviejų genealogijos sąrašo ciklą vardai aptinkami Kronikų knygoje (1 Kr 2, 5–15 ir 3, 10–16) ir čia neatsitiktinai minimos penkios moterys. Tamara, suėjusi su savo uošviu Judu šio neatpažinta, kad nenutrūktų iki Dovydo vedanti šeimos linija (Pr 38). Rahaba, Jericho paleistuvė (Joz 2, 1–4), kurios tikėjimą ir svetingumą šlovino žydų tradicija (žr. Žyd 11, 31 ir Jok 2, 25), moabitė Ruta, Betsabėja, hetito Urijos žmona, su kuria svetimavo Dovydas. Šios žydų tradicijoje garsios moterys minimos ne dėl to, kad buvo „nusidėjėlės“, bet todėl, kad, nepaisant savo neįprastos padėties, pasitarnavo Dievo tautai. Taip jos parengia „neįprastai“ paskutinės minimos moters motinystei: tai Marija, „*iš kurios gimė Jėzus, vadinamas Kristumi*“ (1, 16). Kelios iš šių moterų buvo pagonės ar susijusios su pagonimis (kaip antai Betsabėja ir hetitas), taip keliama mintis, kad Dievo išganymas atviras visiems šio pasaulio žmonėms.

2.1.2. Apreiškimas Juozapui

Jėzaus laikais santuoka vykdavo dviem etapais: po sužadėtuvių sutuoktinė, kuri paprastai būdavo labai jauna, dar apie metus likdavo gyventi tėvų namuose ir tik tada pradėdavo bendrą gyvenimą su savo vyru. Todėl Matas taip ir rašo: „*Jėzaus Kristaus gimimas buvo toksai. Jo motina Marija buvo susižadėjusi su Juozapu; dar nepradėjus jiems kartu gyventi, Šventosios Dvasios veikimu ji tapo nėščia.*“ (1, 18) Sužinojęs apie jos būklę, Juozapas norėjo tylomis ją atleisti. Įstatymas griežtai žvelgė į nedorybingą moterų elgesį, tokias užmušdavo akmenimis (Įst 22, 13–28), bet Juozapas buvo tikras, kad Marijos kūdikis gali būti tik iš Dievo, todėl nori atleisti ją tylomis, nes būdamas „teisus“ jis manosi neturįs jokios teisės į šį kūdikį, gimusį ne iš jo. Tada sapne angelas perduoda jam Dievo žinią: kad Juozapas pasiimtų pas save Mariją, nes jos vaisius yra iš Šventosios Dvasios (tai, kad tokia žinia Juozapui perduodama per sapną, nėra nauja; žydų raštuose iš meto tarp dviejų testamentų aptinkame nemažai tokių pranešimų apie gimimą; tarp jų – istoriko Flavijaus Juozapo minimas Amramo, Mozės tėvo, sapnas, kai Dievas jam paskelbė: „*kad sūnus, kurio laukiasi jo žmona, bus tas kūdikis... kuris išgelbės savo tautą*“; cituojama Ch. Perrot *Cahiers Évangile* 18, p. 14). Parsivedęs pas save Mariją, Juozapas taip tampa teisėtu gimiančio kūdikio tėvu ir todėl suteikia Jam vardą (ir įrašo į aukščiau pateiktą genealogijos sąrašą). Tas vardas – Jėzus, reiškiantis „Dievas gelbsti“. Taip išsipildo Izaijo pranašystė (Iz 7, 14), kurios graikiškame vertime, kurį cituoja Matas, minima ir mergelė: „*Štai ta mergelė laukiasi, – ji pagimdys sūnų ir pavadins jį Emanuelio (= Dievas su mumis) vardu.*“

Galbūt skaitytojas šio trumpo pristatymo pabaigoje pastebėjo, kad įvairios nuorodos ir citatos, kurias pateikia geras Rašto aiškintojas Matas, padeda tvirtai remtis į Šventąjį Raštą (kaip antai, Pradžios knyga, Įstatymas ir Pranašai) ir skelbti, kas tas gimiantis kūdikis: Jis bus Kristus (1, 18), tai yra žadėtas ir lauktas Mesijas; Jis gims iš Marijos ir Šventosios Dvasios, Jį siunčia Dievas, kad mus išganytų ir kad Jis pasiliktų su mumis.

2.2. Jėzaus likimas (2, 1–23)

Antikos laikais literatūros žanras, pasakojantis apie kokio nors didvyrio vaikystę, padėdavo suprasti, kokie vėliau bus to didvyrio žygdarbiai. Tad nenuostabu, kad Jėzaus vaikystei aprašyti skirtuose puslapiuose evangelisto pateiktos mizanscenos, kurioms įkvėpimo jis sėmėsi iš savo kultūros ir raštų, parodo, kaip jau suaugęs Dievo siųstasis savo veiksmais, žodžiais bei likimu įvykdys Dievo sumanymą, skirtą Izraelio tautai, ir kaip tas įgyvendinimas yra susijęs su Mesijo atėjimu. Šių pasakojimų, kuriuos greitai peržvelgsime, prasmė gali būti atskleista atsigręžiant į Senąjį Testamentą ir žydų tradicijas, taip pat atkreipiant dėmesį į toliau Evangelijoje vartojamą žodyną.

2.2.1. Išminčių apsilankymas

Pirmojoje Evangelijoje išminčiai nėra karaliai, kaip esame įpratę juos vadinti, bet atvykėliai iš Rytų, vadinasi, pagonys. Jie seka paskui žvaigždę, kurią užtekant išvydo ir kuri, anot jų, praneša užgimus žydų karalių; jei grįšime prie Senojo Testamento, pamatysime, kad jų žygis įgyvendina Balaamo, pagonių žynio, pranašystę (Sk 22, 2, taip pat 24, 7). Dėl to tie išminčiai atkeliauja į Jeruzalę, nes nori sužinoti daugiau. Tada karalius Erodas sušaukia didžiuosius kunigus ir Rašto aiškintojus, kurie gimimo vietą nurodo pasitelkę pranašo Michėjo žodžius (5 skyrius, 1 ir 3 eilutės, drauge su 2 Sam 5, 2).

Tai sužinoję išminčiai iškeliauja į Betliejų, ir žvaigždė nuveda juos iki namų, kuriuose guli naujagimis; tai juos pripildo didelio džiaugsmo, o Jeruzalėje dėl to kyla nerimas. Išminčiai parpuolę ant žemės pagarbina Kūdikį, kurį regi drauge su Jo motina Marija, ir įteikia Jam „aukso ir smilkalų“, kaip skelbė pranašas Izaijas (60, 22), bei „miros“, o tai senieji krikščionys

autorai suprato kaip Jo Karalystės (auksas), dieviškumo (smilkalai) ir kančios (mira) simbolius.

Šiuo epizodu Matas nori paraginti aplink Prisikėlusįjį susibūrusias bendruomenes, kurioms jis ir rašo: jos sudarytos iš atsivertusių žydų, bet turi būti atviros į krikščionybę atsivertusiems pagonims.

Tam, kad paskelbtų apie Mesijo atėjimą, Dievas kalbėjo ne tik per pranašus žydus, bet ir per pagonis, kurie Jo klausėsi, kaip antai, Balaamas. Aukščiausiasis veda pagonių išminčius iš Rytų, o Rašto aiškintojai ir aukštieji kunigai nepajuda iš vietos, nes nepajėgia suprasti, kad Dievas būtų galėjęs nukreipti pagonis pas Mesiją, kuris, anot jų, skirtas išrinktajai tautai. Be to, toks atmetimas iš žydų valdžios pusės jau pranašauja apie tai, kad jie nepriims Jėzaus, kuris bus nukryžiuotas – apie tai evangelistas kalba į išminčių lūpas įdėdamas žodžius „žydų karalius“ (Mt 2, 2), kurie vėl – tris kartus – pasikartos tik pasakojime apie Jėzaus Kančią ir mirtį (Mt 27, 22. 29. 37).

2.2.2. Egiptas, nekaltųjų vaikelių žudynės, grįžimas

„Išminčiams iškeliavus, štai vėl pasirodo Juozapai sapne Viešpaties angelas ir sako: „Kelkis, imk kūdikį su motina ir bėk į Egiptą. Pasilik ten, kol tau pasakysiu, nes Erodas ieškos kūdikio, norėdamas jį nužudyti.“ Atsikėlęs nakčia, Juozapas pasiėmė kūdikį ir motiną ir pasitraukė į Egiptą.“ (Mt 2, 13–14)

Pasakodamas apie išminčius Matas pabrėžia, kad Dievo išganymas yra skirtas ir pagonims, o pasitraukimas į Egiptą nurodo, kad Jėzus išganymą įgyvendins pats patirdamas sudėtingą savosios tautos likimą. Ši pamatinė tema pristatoma pasakojime, kuriame Matas laikydamasis žydų tradicijos susieja kelis Biblijos epizodus, nurodydamas į Išėjimo knygą ir į šiaurės izraelitų genčių tremtį.

Juozapo sapnai primena sapnus kito Juozapo – Jokūbo ir Rachelės sūnaus, kuris buvo priimtas į faraono dvarą ir išgelbėjo saviškius nuo bado, parsikviesdamas juos į Egiptą, kur atsiduria ir Jėzus (Pr 47, 1). Po daugelio metų hebrajai tapo vergais ir dėl jų gausumo kitas faraonas išžudė visus kūdikius berniukus (Iš 8–22). Mozei pasisekė likti gyvam, jis netgi buvo išaugintas dvare, bet tada Mozė nužudė egiptietį, kuris mušė hebrajų, ir jam teko bėgti į Midjaną, iš kur Dievas jį sugrąžino tam, kad išlaisvintų savo tautą (Iš 2, 14–15; 3, 7–10). Po to sekė perėjimas per jūrą, klaidžiojimas po dykumą, apreiškimas ant Sinajaus kalno ir prisiartinimas prie Pažadėtosios žemės, iš kurios po kelių amžių daugelis žydų buvo išvaryti į tremtį.

Nors ši istorija skamba labai neįtikėtina, ji susipina su Mato pasakojimu. Juozapas, Marijos sužadėtinis, pasiima Jėzų į Egiptą, kad Jį išgelbėtų, ir dėl to evangelistas gali rašyti ir apie Jo sugrįžimą; Jėzus savyje įkūnija visą Izraelio likimą ir dėl to gali būti apibūdintas kaip Dievo Sūnus, pasitelkiant pranašo Ozėjo citatą (11, 1): *Iš Egipto pašaukiau savo sūnų*. Taip Dievas kalba per savo tarpininką pranašą, kuris šitaip pavadina Izraelį, laikomą Dievo sūnumi. Matas čia išvelgia skelbimą apie Jėzaus, Dievo Sūnaus, į kurį jis tiki, atėjimą: pranašo eilutė apibūdina Jį tikrai esant Dievo Sūnų, ir būtent dėl to Jis įvykdys Šventąjį Raštą ir užbaigs Izraelio likimą. Mesijas pabaigs darbą, Dievo pradėtą per Abraomą, Jokūbą ir jo sūnus, tęstą Mozės iki įžengimo į Pažadėtąją žemę.

Jėzus pasirinks ne šlovingus, bet kančios kelius, ir apie tai jau užsimenama šiame vaikystės pasakojime: gyvenimas Egipte, menančiame žydų vergiją, mirties grėsmė, žudynės. Žinoma, laukia Pažadėtoji žemė (ir kūdikis Jėzus į ją sugrįš), bet turės praeiti tremties laikas, minimas

rašant apie raudas Rachelės, kurios kapas yra netoli Betliejaus: Šiaurės Izraelio genčių motina rauda savo išsklaidytų vaikų, kaip primena pranašas Jeremijas (31, 15). Tai nutiko Ramoje, kur buvo susirinkę į Babiloną keliaujantys tremtiniai (Jer 40, 1). Aiškiai pristatęs ne tik Betliejuje gimusio kūdikio likimą, bet ir Jo asmens slėpinį, Matas savo prologą užbaigia ketindamas leisti tikroju Jėzaus istorijos keliu. „*Mozei Midjane VIEŠPATS tarė: „Grižk į Egiptą, nes visi žmonės, ieškoję tavo gyvybės, išmirė.“ Taigi Mozė pasiėmė savo žmoną ir sūnus, užsodino juos ant asilo ir leidosi kelionėn į Egipto žemę. Dievo lazda Mozė pasiėmė su savimi.“* (Iš 4, 19–20). „*Viešpaties angelas pasirodo per sapną Juozapui Egipte ir sako: „Kelkis, imk kūdikį su motina ir keliauk į Izraelio kraštą, nes jau mirė tie, kurie tykojo kūdikio gyvybės.“ Tuomet Juozapas atsikėlė, pasiėmė kūdikį ir motiną ir pargrįžo į Izraelio žemę.“* (Mt 2, 19–21) Tas, kuris sugrįžta, yra naujasis Mozė. Jis įžengia į Izraelį, – Mozei tai nepavyko, – bet ne į Judėją, vengdamas etnarcho Archelajo, Erodo sūnaus, valdžios: šįkart jis *pasitraukia* į Galilėją, tuo metu laikomą „pagonių Galilėją“, ir apsigyvena Nazarete, kukliame miestelyje, kuris Senajame Testamente neminimas. Ir, tęsia šv. Matas, taip turėjo išsipildyti pranašų žodžiai: „Jį vadins Nazariečiu“ (Mt 2, 23).

2.3. Klausimai pasidalinimui

- Pasidalinkite iškilusiais sunkumais, tuo, kas jums tekste buvo įdomiausia ar pasirodė nauja, bei savo pastabomis.
- Kokiais klausimais pasijutote sujunginti asmeniškai? Galbūt tai Šv. Rašto interpretacijos, jus pasiekusios žinutės, jog kai ką reikia padaryti ir t. t. Kaip ketinate atsiliiepti?

2.4. Pareiga prisėsti

Kokią vietą sutuoktinių pasidalijimuose teikiate Šv. Rašto skaitymui ir apmąstymui? (per savo maldą, skaitydami sekmadienio skaitinius ar pan.?)

2.5. Malda: Zacharijo giesmė

*Šlovė Viešpačiui, Izraelio Dievui,
kad aplankė savo tautą ir atnešė jai išvadavimą.
Jis pažadino gelbėtoją mums galingą
savo tarno Dovydo namuose,
kaip nuo senų senovės buvo skelbęs
savo šventųjų pranašų lūpomis,
jog mus išgelbės nuo priešų
ir iš rankos tų, kurie mūsų nekenčia.
Tuo jis rodo mūsų protėviams gailestingumą
ir atsimena savo šventąją Sandorą –
priesaiką, duotą mūsų tėvui Abraomui, †
jog leis mums, išvaduotiems iš priešų rankos,
be baimės jam tarnauti
šventumu ir teisumu jo akivaizdoj
per visą savo gyvenimą.*

*O tu, vaikeli, būsi vadinamas Aukščiausiojo pranašu,
nes tu eisi pirma Viešpaties jam kelio nutiesti;
tu mokysi jo žmones pažinti išganymą*

*iš nuodėmių atleidimo.
Dėl širdingiausio mūsų Dievo gailestingumo
mus aplankė šviesa iš aukštybių,
kad apšviestų tūnančius tamsoje ir mirties ūksmėje,
kad mūsų žingsnius pakreiptų į ramybės kelią.*

Dieve, mūsų Tėve, Tavo vienatinis Sūnus priėmė mūsų kūno realybę. Kadangi pripažįstame, kad Jis žmogiškumu tapo panašus į mus, padėk, kad Jis perkeistų pačią mūsų širdies gelmę, nes Jis su Tavimi ir Šventąja Dvasia gyvena ir viešpatauja per amžių amžius. Amen.

3. ANTRAS SUSITIKIMAS „JĖZAUS PASIRODYMAS“

Tą akimirką, kai prasideda Jėzaus misija, kas Jis iš tiesų yra nurodo ir atskleidžia du svarbūs įvykiai: Jo pasirodymas greta Jono Krikštytojo, kuris Judėjos dykumoje skelbia atsivertimą ir pakrikštija Jėzų, ir Jo buvimas dykumoje, kur Jį nuveda Dvasia.

3.1. Jėzus ir Jonas Krikštytojas (3, 1–16)

Jonas pristatomas kaip pranašas, apie kurį skelbiama Izaijo knygos 40 skyriuje. Jis ragina atsiversti, nes „prisiartino Dievo Karalystė“ (Dievo vardą čia pakeičia žodis *dangaus*, nes pamaldūs žydai Dievo vardo netardavo). Jonas pamokslauja griežtai, ypač taikydamasis į fariziejus ir sadukiejus. Tam, kad patiktum Dievui, nebūtina priklausyti Abraomo palikuonims, bet reikia duoti tikrų atsivertimo vaisių. Pasak Mato, kitaip, nei užrašyta Morkaus ir Luko, Jonas vandeniui krikštija ragindamas atsiversti, o ne tam, kad būtų atleistos nuodėmės – tai savo mirties išvakarėse per savo kraujo auką atliks Kristus (Mt 26, 28). Taip pat Jonas skelbia, kad ateis kitas, kuris krikštys Šventąją Dvasia ir Dievo rūstybės ugnimi, nes Dievo atėjimas arti ir pabaiga čia pat.

Tuomet „*Jėzus [...] atėjo*“ (3, 13). Kas Jis, jau žinome iš pasakojimo apie vaikystę, ir suprantame, kodėl Jonas jaučiasi nevertas Jam kurpių nuauti. Jis yra Mesijas, Dievo Sūnus, turintis atlikti, kas parašyta Šventajame Rašte, ir įvykdyti Dievo sumanymą. Ir dėl to, Jono nuostabai, Jis parodo savo vienybę su nusidėjėliais, norinčiais atsiversti, ir prisistato kaip vienas jų, prašydamas krikšto. Pranašas Jonas žino, kas yra šis Jėzus, ir atsisako pildyti Jo prašymą. Bet Jėzus atsako: „*Šį kartą paklausyk...*“ Ir Jonas „*sutiko*“ (3, 15), patikslina Matas, kaip vėliau bus parašyta, jog velnias nuo Jėzaus „*atsitraukė*“ (4, 11), tarsi pats to nežinodamas Jonas Krikštytojas gundė Jėzų įkalbinėdamas nesikrikštyti kaip nusidėjėliui. Iš tiesų Jėzus nori būti drauge su atgailaujančiais nusidėjėliais ir trokšta, kad Jonas prisidėtų prie šito įsipareigojimo, dėl to Jonui paaiškina: „*mudiviem dera atlikti visa, kas reikalinga teisumui*“ (3, 15). Šie pirmieji Jėzaus žodžiai Mato evangelijoje tikrai verti įdėmaus mūsų žvilgsnio. Jėzuje atliekama viskas, kas reikalinga Dievo sumanymo, Toros (Įstatymo), Šventojo Rašto teisumui. Jame atliekamas taip pat ir Izraelio pašaukimas. Matas tokį teisumo įgyvendinimą sieja su Jėzaus vienybe su Izraelio tautos nariais, kurie pripažįsta esantys nusidėjėliai ir dėl to grįžta į pradžią – prie Jordano vandenų, kuriuos tauta turėjo perbristi, norėdama patekti į Pažadėtąją žemę; šie vandenys taip pat primena Raudonosios jūros vandenį, kuriuose vergų tauta gimė laisvei, idant sudarytų Sandorą su Dievu prie Sinajaus kalno. Jėzus panyra į vandenį kaip visi nusidėjėliai ir „išbrenda“, kad gautų Šventąją Dvasią, kaip kadaise Mozė, apie kurį kalba pranašas Izaijas „*Kurgi tas, kuris išvedė per jūrą savo kaimenės ganytoją? Kurgi tas, kuris jam įkvėpė savo šventą dvasią?*“ (Iz 63, 11)

Tais laikais buvo manoma, kad dangus yra užsivėręs, nes nebebuvo pranašų: tai buvo išminčių ir Šventojo Rašto apmąstymo laikai. Ir štai dabar dangus atsiveria, o Jėzus regi Dievo Dvasią, nusileidžiančią ant Jo kaip balandis – tai pranašavimo simbolis, pasak žydų raštų (žr. Ch. Perrot, *Jėzus et l'histoire*, Desclée 1979, p. 184 ir 198 n. 17). Jis tas pranašas, apie kurį skelbė Mozė, ir Jo reikia klausyti (Įst 18, 15). Iš tiesų pasigirsta Tėvo balsas: „*Šitas yra mano mylimasis Sūnus, kuriuo aš gėriuosi.*“ Šie žodžiai tiršti prasmės. Jie primena Izaoką, Abraomo vienintelį mylimąjį sūnų, rengiamą paaukoti (Pr 22, 2). Taip pat mįslingą Tarno asmenį, apie kurį Dievas paskelbė per tremtį: „*Štai mano tarnas, kurį aš remiu, - mano išrinktasis, kuriuo*

aš gėriuosi. Apgaubiau jį savo dvasia.“ (Iz 42, 1) Mylimojo Sūnaus, Mesijo ir Išgelbėtojo, pasirodymas įvyksta ne skelbiant apie pergalingą žygį, bet apie kryžiaus kelią.

3.2. Jėzus dykumoje (4, 1–11)

Morkaus Evangelijoje, kurią prieš save turi pasidėjęs Matas, teužsimenama trumpai: „*Netrukus Dvasia jį paakino nukeliauti į dykumą. Jis praleido dykumoje keturiasdešimt dienų šėtono gundomas, buvo kartu su žvėrimis, ir angelai jam tarnavo.*“ (Mk 1, 12–13) Matas šio įvykio prasmę atskleidžia įkvėptas Pakartoto Įstatymo knygos, kurioje apmaštos žydų tautos, kurios likimo, žengdamas jos pėdomis, atbaigti ateina Jėzus, nuostatos. Kiekvienas gundymas primena keliavimo per dykumą išmėginimą: ten, kur tauta maištavo, Jėzus Dievui taria taip, ir tą *taip*, įkvėptą Šventojo Rašto, Jėzus įgyvendins konkrečiose situacijose per visą savo tarnystę. Aptarkime tam tikrus esminius šio paveikslo elementus. (Plačiau ir labiau argumentuotai ši tema išdėstyta: Bernard Rey, *Les tentations et le choix de Jésus*, éd. du Cerf, 1986, p. 45–101.)

Morkaus praleistas faktas – *išpasninkavęs keturiasdešimt dienų ir keturiasdešimt naktų* – primena keturiasdešimt Izraelio tautos kelio metų. Bet kam minėti ir „keturiasdešimt naktų“? Nes dėl to Matas gali grįžti prie Mozės, kuris ant Horebo kalno išbuvo „keturiasdešimt dienų ir keturiasdešimt naktų, nevalgydamas duonos ir negerdamas vandens“ *laukdamas Viešpaties žodžių* (Įst 9, 9–11). Bet Jėzus išgirsta ne Tėvą, o velnią – tą, kuris skaldo, - ir jo pasiūlymus Jis atmeta parinkdamas Viešpaties žodžius!

Pirmasis gundymas remiasi alkiu – tai noras pačiam patenkinti savo poreikius. – *Dykumoje tauta alko* ir murmeldama prieš Dievą išsireikalavo duoti manos (Iš 16, 2–3; Įst 8, 1–3). – *Jėzų* velnias paragina paliepti, kad akmenys pavirstų duona: negi Jis nėra viršesnis už Mozę? Negi misijai įgyvendinti Jam nesuteikta galia? Tegu Jis pasirūpina maisto ir padaro stebuklą! Jėzus atsako nurodydamas, kad gyvybę teikia Dievo žodžiai. Vėliau, po duonos padalijimo dykumoje, gundys fariziejai ir sadukiejai, kurie *prisiartino*, kaip velnias, ir *mėgindami* [gundydami] (Mt 16, 1; 19, 3; 22, 18; 22, 35) Jo paprašė parodyti ženklą iš dangaus. Bet Jėzus atsisako pateikti įrodymą, pateisinantį Jo misiją. Jo priešininkams nebus duota kitokio ženklų, kaip tik Jonos ženklas – per Jo prisikėlimą. O pats pasikliauja Tėvo žodžiu: tai Jo šaltinis, Jo gyvenimas, bet nenaudojamas vien savam gėriui. – *Mums* toks išmėginimas gali būti Dievo diskretiškumas, kuris kartais taip sujudina mūsų tikėjimą, kad imame manyti galintys apsieiti be Dievo, Jį užmiršti: „Ką daro Dievas, regėdamas pasaulio vargą?“ Ir nėra neįmanoma, kad tada Jėzus mums atsako: „O ką tu darai, kad tą vargą sumažintum? Ko mokoma mano Evangelijoje?“

Antrasis gundymas grindžiamas troškuliu ir kelia abejonę Dievo meile, netgi Jo buvimu. – *Masoje, dykumoje*, tauta ėmė „murmėti“ – šiuo žodžiu Biblijoje išreiškiama abejonė – ir klausinėti: „Ar yra Viešpats tarp mūsų, ar ne?“ Jie privertė Dievą uolas paversti šaltiniais (Iš 17, 1–7; Įst 6, 16). – *Velnias pastatė Jėzų ant šelmens šventyklos*, kurioje Jeruzalėje garbinamas Dievo buvimas, apie kurio teikiamą globą išsamiai pasakoja psalmininkas (Ps 91). Gundytojas trumpai Jam taria: „*Šok žemyn, pamatysime, ar Dievas tave saugo ir ar Šventajame Rašte kalbama tiesa. Priversk Jį veikti!*“ (žr. Mt 4, 5–7). Jėzui šis gundymas tęsis Kalvarijoje. Kybodamas ant kryžiaus, girdės, kaip praeiviai Jį įžeidinėja: „*Še tau, kuris sugriauai šventyklą ir per tris dienas atstatai; gelbėkis pats! Jei esi Dievo Sūnus, nuženk nuo kryžiaus!*“ O aukštieji kunigai tyčiosis: „*Jis pasitikėjo Dievu, tad teisvaduoja jį dabar, jeigu juo rūpinasi.*“ (Mt 27, 39–44) Tą numatytą Tėvo valandą, iš pradžių Getsemanėje, vėliau Kalvarijoje, išduotas savo priešams ir susitapatinęs su visais persekiojamaisiais, besišaukiančiais Dievo, Jėzus

nemaištavo, bet atsidavė Tėvo valiai ir savo gyvenimą paaukojo už daugelį, taip pat už tuos, kurie Jį nužudė ir kurie po Jo mirties pripažins Jį esant Dievo Sūnų (Mt 27, 46. 54) – *Mes drauge su pirmaisiais krikščionimis, kurie daug laiko skyrė apmąstyti kryžiaus papiktinimui (pvz., 2 Kor 4, 8–14), ir būdami bendrystėje su dabarties tikinčiais esame kviečiami amžinai likti ištikimi Dievui. Patiriant išmėginimų ir gyvenant visuomenėje, valdomoje skepticizmo ir ateizmo, gali nutikti, kad išgirsime klausiant: „Kurgi tavo Dievas?“ (Ps 42, 4) Tada, įsmeigę akis į Kristų, paklauskime šv. Pauliaus: „Dievas ištikimas. Jis neleis jūsų mėginti virš jūsų jėgų, bet padarys, kad galėtumėte atlaikyti išmėginimą.“ (1 Kor 10, 13)*

Trečias gundymas vyksta ant aukšto kalno, primenančio Nebo'o kalną, nuo kurio prieš mirdamas Mozė žvelgė į žemę, kurią Dievas buvo pažadėjęs savo žmonėms (Išt 34, 1–4). Naujasis Mozė, atėjęs įsteigti Dievo Karalystės žemėje, Jėzus, žvelgia į visatą, ir velnias, apsimitantis jos savininku, pasiūlo ją Jėzui, jei šis jį pagarbins. – *Čia kalbama ne tik apie stabų garbinimą – tai gundymas, kuriam Dievo tauta dažnai pasiduodavo, - apie tai kalbėjo pranašai; tai kompromisai su žemės galingaisiais, trokštant paragauti galios ir turtų. Jėzus yra pasakęs: „Joks tarnas negali tarnauti dviem šeimininkams. [...] Negalite tarnauti Dievui ir Mamonai.“* Biblijoje tokio stabų garbinimo archetipas, siejamas su turtų aukštinimu, yra Aukso veršis (Iš 32, 4). – *O kaip su Jėzumi?* Sunku įsivaizduoti, kad Jį sugundytų toks kompromisas, bet su trečiu gundymu yra susijęs vienas Mato Evangelijos pasakojimas. Kalbame apie šiurkštų ir trumpą pokalbį tarp Petro ir Jėzaus po pirmojo paskelbimo apie Kančią: „*Nieku gyvu, Viešpatie, tau neturi taip atsitikti!*“ *O jis atsisukęs subarė Petrą: „Eik šalin, šėtone! Tu man papiktinimas, nes mąstai ne Dievo, o žmonių mintimis.“* (Mt 16, 22–23) Petras nori nutolinti Jėzų nuo Jo kelio, o Mokytojas aršiai sureaguoja ir išvadina jį šėtonu, nes jam nepridera spręsti, kaip Jis įžengsiąs į Dievo, savo Tėvo, paveldą. Prieš Jį besidriekiantis kelias neapima politinių Mesijo pergalių, kaip manė zelotai: tai bus paklusnumo, silpnumo ir vienybės su mažutėliais kelias.

Jo ginklai yra teisingumas, atjauta, ištikimybė Dievo žodžiui, malda, tiesa. Žinoma, Jėzus bus karalius, bet ne taip, kaip supranta žmonės: Jo karūna bus erškėčių vainikas, Jo sostas – kryžius. Jo karalystė bus meilės ir atsidavimo visiems iki galo karalystė. – *Mums šiandien žinia aiški, bet ją įgyvendinti sunku, nes pasaulio būklė yra liūdna dėl pinigų karaliavimo, skurdo sukkelto nuniokojimo ir daugybėje pasaulio kampelių vykstančių karų. Bažnyčios moka atsiklaupiti prieš Dievą, bet ar moka atsiklaupiti prieš vargšus, kad jiems patarnautų? Jėzus būtent taip ir darė per savo misiją ir mirties išvakarėse, nuplovęs savo mokiniams kojas ir paaiškinęs šį savo kaip tarno veiksmą (Jn 13, 12–17).*

Pasibaigus trims gundymams „*velnias nuo jo atsitraukė; štai angelai prisiartino ir jam tarnavo*“ (4, 11). Jėzus akmenų nepavertė duona. Jis iš patirties bei iš savo esybės gelmių žino, kad dangiškajam Tėvui mūsų poreikiai yra žinomi. Atlikęs „*visa, kas reikalinga teisumui*“ (Mt 3, 15), Jis gauna maisto savo kūnui. Nurodymas aiškus: tas, kuris įveikė šėtoną, tikrai yra Dievo Sūnus, kuriam lenkiasi angelai (Žyd 5, 14).

Taip baigiamas pirmosios Evangelijos prologas. Tarsi operos uvertiūroje ar filmų tituose, kur atskleidžiami keli dramos ar istorijos, kuri bus vystoma, aspektai, Matas pristato pagrindines Jėzaus iš Nazareto istorijos temas ir pagrindines visuotinės Dievo Jam patikėtos misijos perspektyvas: Jis užbaigs savosios tautos likimą, yra gimęs iš Abraomo ir Mozės parvestas į Pažadėtąją Žemę, bet bus atviras pagonims, kuriuos simbolizuoja išminčiai. Mylimasis Tėvo Sūnus įgyvendins Jo Karalystės atėjimą ne šlovingai, bet prisiėmęs kenčiančio Tarno bruožus, Jis tars Tėvui *taip* ten, kur Sandoros tauta suklupo, bus dėmesingas ne tik

teisiesiems, bet pirmiausia nusidėjėliams, vargšams, nuvertintiems. Matas ragina mus keliauti drauge su tokiu Jėzumi, Jo klausytis ir, jei tik įmanoma, Jį sekti.

3.3. Klausimai pasidalijimui

- Iškelkite, ką buvo sunku suprasti, jei buvo sunku, ir tas vietas, kurios jums atrodo asmeniškai svarbios.
- Esame nusidėjėliai, bet ar yra taip buvę, kad suvokę didelį trūkumą ar nuodėmę kreipėtės į Jėzų, kuris, pakrikš tytas Jono, susivienijo su tais, kurie trokšta sugrįžti pas Dievą kaip pas Tėvą?

3.4. Pareiga prisėsti

- Kaip poros, tėvų ar visuomeniniame gyvenime padedate vienas kitam įveikti tam tikras „pagundas“ ar nuostatas, kurios neatitinka jums skirtų Jėzaus ir Bažnyčios kvietimų?
- Pasakojimai apie misiją, rodos, skirti tik keliaujantiems pamokslininkams, pasiryžusiems skelbti Jėzų Kristų. Ką šie pasakojimai jumyse sujudina ir kam paragina jus įvairiose kasdienio gyvenimo veiklose, ar kaip jie veikia jūsų krikščioniškas nuostatas?

3.5. Malda – 30 psalmė

*Pas tave, VIEŠPATIE, ieškau užuovėjos,
neleisk man niekados nusivilti!
Tu esi teisus, mane gelbėk!
Išgirsk mane, skubėk manęs gelbėti!
Būk užuovėjos uola – mano tvirtovė, –
galinga pilis man gelbėtis!
Juk esi man ir uola, ir tvirtovė, –
vesi ir saugosi mane dėl savo vardo.
Apsaugok nuo paspėstų man pinklių,
nes tu esi mano užuovėja.
Tau patikiu savo dvasią, –
tu mane atperki,
VIEŠPATIE, ištikimasis Dieve.
Nekenčiu tų, kurie kliaujasi tuščiais stabais,
o pasitikiu VIEŠPAČIU.
Leisk man džiūgauti ir būti linksmam
dėl tavo ištikimos meilės,
nes tu pažvelgei į mano kančią –
rūpinaisi manimi didžiame varge.
Tu neatidavei manęs į nagus priešui,
bet išvedei mane į laisvę.*

4. TREČIAS SUSITIKIMAS „JĖZUS SKELBIA DIEVO KARALYSTĘ“

Jono Krikštytojo suėmimas Jėzui tampa ženklui: atėjo metas Dievo Sūnui ne panaikinti, bet įgyvendinti viską, kas įrašyta Jo tautos likime; tautos, palaikomos ir nušviestos Įstatymo, Pranašų ir Išminties raštų. Štai Senasis Testamentas užleidžia vietą Naujajam, kurį įveda Jėzus iš Nazareto, Dievo Sūnus ir „Dievas su mumis“, tas, ant kurio ilsisi Dvasia ir kurio Tėvas nurodo klausyti.

4.1. Jėzaus skelbimo pradžia Galilėjoje (4, 12–25)

Jėzus „pasitraukia“ į Galilėją, kaip teko ir Jo itėviui Juozapui, bet palikęs Nazaretą Jis apsisostoja Kafarnaume (4, 12–13). Taip išsipildo Izaijo pranašystė, kurioje šiaurės Izraelio kraštui, užkariautam Asirijos, buvo žadama šviesi ateitis, kuri išsklaidys tamsybes, nušvies ūksmingos mirties šalį; tarp šių vietovių yra ir tautų Galilėja, pagonių kryžkelė (4, 14–16; Iz 8, 23 – 9, 1). Tai labai tinka Matui, kuriam rūpi pabrėžti, kad Jėzus ir Jo mokiniai randa vietas ir ne žydų tikėjimo žmonėms: su Jėzumi užteka šviesa ir išsklaido tamsybes. Nuo šios akimirkos, patikslina Matas, „*Jėzus ėmė skelbti: „Atsiverskite, nes čia pat dangaus karalystė!“*“ (4, 17) Pastebėjime, kad šie žodžiai tokie patys kaip Jono Krikštytojo Judėjos dykumoje (3, 2): Jėzus tęsia pranašo, kurį norėta užčiaupti, darbą, tik Jis Dievo Karalystę skelbs ne Judėjoje, bet „Galilėjoje“, tautų kryžkelėje, kuri keliose eilutėse paminima keletą kartų (4, 12, 18, 23 ir 25). Kokia yra ta Karalystė, kuri visai čia pat? Prieš klausydami ir stebėdami Jėzaus skelbimą, susitiklinkime žodyną.

Apie „Dievo karalystę“ kalbama dažnai. Iš tiesų graikiškas daiktavardis *basileia* gali būti verčiamas kaip *karalystė*, *karaliavimas* arba *viešpatavimas*. Apie Dievo Karalystę arba karaliavimą kalbama atsižvelgiant į kontekstą, pirmuoju atveju turima galvoje teritorija, antruoju – valdžios vykdymas. Taip esame kviečiami „įžengti į Dievo Karalystę“, tai yra įsiskverbti į erdvę, kur atsiduodame išganančiai Dievo galybei. („*Jeigu teisumu neviršysite Rašto aiškintojų ir fariziejų – neįeisite į dangaus karalystę.*“ (Mt 5, 20) Šiame kontekste mes nedvejojame, kad kalbama apie Karalystę, sąvoką, pabrėžiančią mylintį Dievo veikimą ir valdžią: „Teateinie tavo karalystė“, meldžiamės maldoje *Tėve mūsų*. Matas dėl savo žydiškos kilmės ir dėl bendruomenių, į kurias jis kreipiasi, vartoja ir derinį *Dangaus* karalystė, vengdamas tarti šventą Dievo vardą, nors tai nė kiek nevaržo graikų kultūra persiėmusio Luko.

Dievo valdžios skelbimas yra Jėzaus tarnystės tikslas, ir Matas iškart nurodo du jos aspektus. Jėzus nepasilieka vien prie Jordano krantų, kaip Jonas, kuriam krikštyti reikėjo vandens: Jis keliauja, eina lankyti miestų ir susitikti su žmonėmis, ir Jis nekeliauja vienas: labai greitai – taip rodosi pagal Matą – Jį jau supa keturi mokiniai, kurie viską palieka dėl to, kad galėtų Jį sekti, ir tas būrelis vis auga. Greičiausiai mokiniai Jam padės Jo darbe, bet taip pat jie taps liudytojais, ugdomais Mokytojo, ir kai šis bus nuo jų (regimai) paimtas, jie galės patys liudyti ir tęsti Jo darbą kaip „žmonių žvejai“ (žr. 4, 19) iki pat žemės pakraščių (4, 18–22; žr. 28, 19–20). Taip evangelistas pristato du pagrindinius Jėzaus tarnystės aspektus: Jis *moko* (kas yra Dievo Karalystė ir kaip ten patekti) ir *daro darbus* (gydo, išvaro demoną, kurį įveikė dykumoje), ir dėl to iš visur susirinkusios minios metasi Jį sekti, – tai kitas būdas pasakyti, kad tie žmonės taps mokiniais, nes mokinyš *seka* paskui mokytoją (4, 23–25).

4.2. Kalno pamokslo pristatymas (5–7)

„Matydamas minias, Jėzus užkopė į kalną ir atsisėdo. Prie jo prisiartino mokiniai.“ (5, 1) Kalnas yra viena iš Dievo apsiareiškimo vietų; prisiminkime Sinajų, dar vadinamą Horebu. Pirmojoje Evangelijoje randame tris apreiškimus ant kalno: tas, apie kurį kalbama dabar, Atsimainymas ir tas, kuriuo baigsis ši Evangelija. „Kalno pamoksle“ Matas pristato tarsi Dievo karalystės chartiją. Jis čia pateikia Jėzaus žodžius, kuriuos yra užrašęs ir Lukas, tik kitaip išdėstęs (įžanginė kalba lygumoje (Lk 6, 20–49 arba kitos Jėzaus kalbos (žr. Lk 11–16 skyriai).

Pirmoji ir ilgiausia Jėzaus kalba pirmojoje Evangelijoje yra geros sandaros – apie tai liudija jos planas ir žemiau perspausdinta santrauka, kurias sudarė bibliistas Marcel'is Dumais'as (žr. *Cahiers Évangile* n° 94, pavadinimas: *Le Sermon sur Montagne*, p. 13; taip pat galima peržiūrėti leidinį *Biblia*, „*La parole de Dieu livre après livre*“, éditions du Cerf: 2002 sausio 5 nr, „Heureux êtes-vous“ skirtas Kalno pamoksliui.)

Įvadas: Klausytojai (5, 1–2) [žr. interpa 5, 1–2 ir 7, 28 – 8, 1]

I. Kalbos įžanga: Dangaus karalystės palaiminimai (5, 3–16)

1. Aštuoni Karalystės palaiminimai (5, 3–10)
2. Devintasis palaiminimas. Druska ir šviesa (5, 11–16)

II. Pagrindinis dėstymas: Karalystės teisumas arba gyventi kaip Tėvo vaikams (5, 17 – 7, 12)

1. Visur taikomas teisumas (5, 20–48)
 - 1) Apibendrintas teisumo skelbimas (5, 20)
 - 2) Šešios taikymo sritys (6, 2–48)
2. Teisumas slaptoje regint Tėvui (6, 1–18)
 - 1) Apibendrintas teisumo skelbimas (6, 1–18)
 - 2) Trys taikymo sritys (6, 2–18)
3. Teisumas, kurio siekiama išskirtiniu būdu ir nesirūpinant (6, 19–34)
 - 1) Krautis lobius tarnaujant Dievui, o ne Mamonai (6, 19–24)
 - 2) Ieškoti Dievo karalystės teisumo nesirūpinant (6, 25–34)
4. Sugrupuoti pamokymai (7, 1–11)
 - 1) Neteisti (7, 1–5)
 - 2) Neduoti šventenybių šunims (7, 6)
 - 3) Prašykite, Tėvas duos (7, 7–11)

III. Baigiamasis paraginimas: šiuos žodžius reikia vykdyti (7, 13–27)

- 1) Du keliai (7, 3–14)
- 2) Du pranašų ir vaisių tipai (7, 15–20)
- 3) Dvi mokinių grupės (7, 21–23)
- 4) Dviejų rūšių namai (7, 24–27)

IV. Pabaiga: mokymas su galia (7, 28–29)

Egzegetai, tarp jų ir Marcel'is Dumais'as, kuriuo daug remsimės šiame ir kitame skyriuose, mano, kad Jėzaus išmokyta malda *Tėve mūsų* (6, 9–13) „sudaro Kalno pamokslo šerdį ir joje sutelktos pagrindinės pamokslo temos“ (*Ibid*, p. 14). Tai matome šioje lentelėje:

Klausytojai (5, 1–2)

Įžanga: pareiškimai (5, 3–16)

Įstatymas ir Pranašai (5, 17–19)

Antitezės (5, 20–48)
Teisumas Dievo akyse (6, 1–6)
TĖVE MŪSŲ (6, 1–15)
Teisumas Dievo akyse (6, 16–18)
Krautis lobius, nerimauti, teisti, prašyti (6, 19 – 7, 11)
Įstatymas ir Pranašai (7, 12)
Pabaiga: paraginimai (7, 13–27)
Klaustytojai: reakcijos (7, 28–29)

Dabar peržvelkime atskiras Kalno pamokslo dalis, nepamiršdami, kad jis pirmiausia skirtas mokiniams, kuriuos Jėzus pasiima su savimi ir kurie turės liudyti minioms. Aišku, kad tie mokiniai, kuriais kliaujasi prisikėlęs Jėzus, yra pirmųjų bendruomenių, taip pat šiandienos ir visų laikų krikščionys.

Tas tekstas mums žinomas; čia nebus pateikiamas smulkus komentaras. Stengsimės gerbti evangelisto tikslą, patikslinsime tam tikrų biblinių sąvokų prasmę (pvz., kaip suprasti „teisingumo“ sąvoką, nes čia ji labai svarbi; apie kokią „laimę“ kalbama palaiminimuose ir t. t.) Pradėkime nuo Palaiminimų, tada apmąstysime Dievo teisingumo slėpinį.

4.3. Palaiminimai (5, 3–16)

Žodis „palaimintas“ yra kilęs iš graikų k. žodžio *makarios*; ši sąvoka helenistiniuose raštuose buvo taikoma dievams, o žmonių laimė buvo nusakoma žodžiu *eudaimon*. Tad šis žodis padeda pabrėžti kad laimė, dar geriau – „palaiminimas“, žadami Jėzaus, yra dieviški. Ir dėl paprastos priežasties: tie, apie kuriuos kalbama, yra laimingi, nes „jū yra dangaus Karalystė“ – šį posakį randame Mato pateikto išvardijimo pradžioje ir pabaigoje; ne *jū bus*, bet jau *jū yra*. Senajame Testamente Įstatymas tvirtino, kad Dievas gina našlės, prispaustųjų, vargšų teises (Įst 10, 17–19), o pranašai skelbė, kad Dovydo palikuonis, virš kurio ilsės Dievo Dvasia, įgyvendins teisingumą silpniesiems ir įsteigs taiką (Iz 11, 1–9). Ir štai Jėzus skelbia, kad šie Dievo pažadai įgyvendinami Jo misijos darbais ir veiksmis. Jie įgyvendinami ir mums. Galime šiuos palaiminimus prisiskirti sau, nes prisikėlęs Jėzus tarp mūsų visada yra kaip meilės kupinas Dievo buvimas ten, kur tvyro neturtas, dosnumas, gailestingumas, atleidimas, regimi aplinkui mus ir mūsų gyvenime.

Palaiminti turintys vargdienio dvasią: *jū yra dangaus karalystė*. Tie, kurie yra nuolankūs ir pasitiki, atsiduoda Dievui ir taip leidžia Dievui valdyti juose!

Palaiminti romieji: jie paveldės žemę. Čia kalbama apie romumą, kuris Biblijoje yra kita neturto forma, nes vargšai, kitaip nei jū engėjai, visiškai pasitiki Dievu ir spaudžiami nemaištauja, mokosi iš Jėzaus ir yra „romūs ir nuolankios širdies“ (Mt 11, 29). Kliudamiesi Viešpačiu, jie paveldės Karalystę, kuri čia pavadinta žodžiu, išreiškiančiu Izraelio viltį: ta „žemė“ yra pažadėta Dievo, joje gėrimės „gausia gerove“ (Ps 36, 11).

Palaiminti liūdintys: jie bus paguosti. Belaisviai, pažemintieji, patiriantys širdgėlą, bet neprarandantys pasitikėjimo Dievu bus paguosti, nes pagaliau atėjo žadėtas Mesijas (Iz 61, 1–2): nuo šiol „su jais yra jaunikis“ (Mt 9, 15). Jie bus paguosti to neregimo buvimo, kurio ženklas gali būti brolių ir seserų krikščionių pagalba.

Palaiminti, alkstantys ir trokštantys teisumo: jie bus pasotinti. Teisumas, apie kurį kalbama Mato evangelijoje, yra tas, kurio *įgyvendinti* atėjo Jėzus – tai nurodo pirmieji Jo

žodžiai (3, 15). Darbuotis dėl teismo, būti teisiam reiškia įgyvendinti Dievo valią, kokia ji išsakyta Įstatyme ir Pranašuose. Taip trokšta gyventi Sūnus, kuris savo veiksmais ir žodžiais savo gyvenime įgyvendina Tėvo valią. „*Atlikti visa, kas reikalinga teismui*“, – taip pasakė Jėzus, tai reiškia gyventi kaip Tėvo sūnui, Tėvo, kuris, perplėšęs dangų, siunčia savo Dvasią ant mylimojo Sūnaus, reikalaudamas štai ko: „*Klausykite jo*.“ Tokiame kontekste *alkti ir trokšti teismo* reiškia siekti gyventi pagal Jėzaus mokymą ir sekti paskui Jį, o *būti pasotintam* nereiškia būti pamaitintam žemės vaisių, bet kaip maistą turėti Dievo Meilę ir Žodį. Taip daro Jėzus, kuris dykumoje atsako gundytojui: „*Žmogus gyvas ne viena duona, bet ir kiekvienu žodžiu, kuris išeina iš Dievo lūpų*.“ (Mt 4, 4; Įst 8, 3)

Trys pirmi palaiminimai pabrėžia Dievo dėmesingumą tiems, kurie bet kokiomis aplinkybėmis su pasitikėjimu Jam atsiduoda. Būdami visiškai atviri Dievui ir savyje saugodami Jo gyvenimą ir meilę, apie kuriuos nepalaidamas liudija Sūnus Jėzus, visi šie vargdieniai, kurie skelbiami palaimintais, tuo pačiu tampa visiškai atviri kitiems. Tai pabrėžia kiti keturi palaiminimai.

Palaiminti gailestingieji: jie susilauks gailestingumo. Senajame Testamente gailestingumas pirmiausia yra Dievo savybė. Būti gailestingam reiškia „būti sujaudintam iki savo gelmių“ išvydus bet kokią nelaimę ir *pagelbėti* duodant duonos tam, kuris jos neturi, lankant kalinius, ligonius, randant pastogę benamiams ir pan. Kalbėdamas apie Paskutinį teismą Jėzus skelbs apie Žmogaus Sūnų, kuris tapatinasi su patiriančiais panašius vargus (Mt 25, 31–40). Būti gailestingam taip pat reiškia *atleisti*, ši tema kartojama maldoje *Tėve mūsų* ir vystoma kalboje apie bendruomeninį gyvenimą (Mt 18).

Palaiminti tyraširdžiai: jie regės Dievą. Biblijoje širdis yra tai, ko nematome, tai, kas yra žmogaus viduje ir kur slypi jo mintys, jausmai, sumanymai; širdis gali būti didelė, bet taip pat ankšta ar užkietėjusi. Dievas tiria širdį, išbando jausmus (plg. Jer 17, 10), ir žmonės, kad patiktų Dievui, turi turėti naują iš malonės gautą širdį. Tyra širdis neveidmainiauja: vidus ir išorė dera, o dviveidis žmogus daro klaidą, nes negyvena taip, kaip kalba. Apie tai Jėzus įspėja kai kuriuos fariziejus. Kaip rašoma 24 psalmėje, 4–6: „*Tas, kurio rankos nekaltos ir širdis tyra, kuris netrokšta to, kas tuščia, ir neprisiekinėja apgaulingai artimui. Jis gaus VIEŠPATIES palaiminimą, teisų atlygį Dievo, savo Gelbėtojo. Tokia yra bendrija tu, kurie į jį kreipiasi ir ieško Jokūbo Dievo veido.*“

Palaiminti taikdariai: jie bus vadinami Dievo vaikais. Biblijoje ir judaizme, kaip ir mūsų socialiniame gyvenime, taikdarystė reiškia du vienas kitą papildančius veiksmus. Taikdarys kovoja prieš pasidalijimus, kurie smarkiai supriešina grupes ar asmenis, šia prasme jie atlieka *sutaikinimo* darbą. Bet taika taip pat nurodo teismo įsigalėjimą, pasitikėjimo ir dalijimosi aplinką, visa tai padeda žmonėms ir tautoms vieningai ugdyti žmogiškumą. Šia tema enciklikoje *Populorum progressio* rašė popiežius Paulius VI: „Naujas taikos pavadinimas yra vystymasis.“ Visi tie taikdariai bus vadinami „Dievo vaikais“, nes taika yra Mesijo bruožas (Iz 9, 6); taip gyvena Jėzus, mylimasis Sūnus, kuris tai viešai parodys įžengdamas į Jeruzalę kaip nuolankus Mesijas, raitas ant asilo, išpildydamas Zecharijo pranašystę (Zch 9, 9).

Suvokime, kad šis prasmingas palaiminimas turi biblines šaknis: „*Klausausi, ką Dievas, VIEŠPATS, kalba; jis skelbia ramybę savo tautai [...] teisumas ir ramybė bučiuosis.*“ (Ps 84, 9, 11) Ką kalba Jėzus, mylimasis Sūnus? Jis klausosi Tėvo, vykdo Jo valią, laikosi savo kaip Mesijo taikos eidamas pas atstumtuosius, mažutėlius, atleisdamas nusidėjėliams, skelbdamas susitaikinimą. Ką daro Jėzaus mokinys? Jis klausosi Mokytojo ir seka paskui Jį, dirba dėl teismo ir taikos: tada jis tikrai yra vertas vadintis Dievo vaiku!

Palaiminti persekiojami dėl teisumo: jų yra dangaus karalystė. Palaiminti jūs, kai dėl manęs jus niekina ir persekioja bei meluodami visaip šmeižia. Būkite linksmi ir džiūgaukite, nes jūsų laukia gausus atlygis danguje. Juk lygiai taip kadaise persekiojo ir pranašus.

Paskutinis palaiminimas yra dvigubas. Pirmą dalį skelbia palaimintais tuos, kurie yra persekiojami, nes gyvena pagal Dievo valią, – kaip matėme, tai aukščiausia teisumo išraiška. Čia matome tokią pačią situaciją kaip pirmajame palaiminime, ir šie du palaiminimai įremina visus kitus: vargdienis pasikliauja tik Dievu ir jame valdo Dievas... Persekiojamą dėl teisumo žmogų laimingą daro ne jo kančia, bet ištikimybė, užtikrinanti Dievo, kuris jį myli ir jame gyvena, buvimą. Šis palaiminimas dar pastiprinamas ir praplečiamas, įtraukiant ir mokinius („jūs niekina ir persekioja“), nes bendruomenės, kurios buvo žinomos Matui, susidurdavo su priešiška nusiteikusiais žydais, kuriuos galima palyginti su tais, kuriuos Jėzus, tarp kita ko, toliau Evangelijoje smarkiai išplūs (pvz., 23 skyrius), priskirdamas juos prie persekiojusių pranašų (23, 31); čia palaiminimai užbaigiami: „Būkite linksmi ir džiūgaukite, nes jūsų laukia gausus atlygis danguje. Juk lygiai taip kadaise persekiojo ir pranašus.“ (Mt 5, 12)

Kalno pamokslo įžanga, sudaryta iš Palaiminimų, baigiama dviem sakiniais, skirtais būtent šalia Jėzaus susirinkusiems mokiniams, - apie tai sprendžiame iš pavartoto įvardžio *jūs*. Susipažinę su Karalystės vertybėmis jie dabar turės jų laikydamiesi gyventi: tokia yra jų gyvenimo, jų misijos sekant Jėzų prasmė.

Jie už tas vertybes yra atsakingi ir neturi jų švelninti, nes jos, kaip druska, suteikia skonio kasdieniams jų veiksams. Ir yra kviečiami apie tai viešai liudyti, kaip dėl tautų gėrio Jeruzalei buvo įsakęs pranašas Izaijas (Iz 60, 1–3), ir visa tai Dievo šlovei (Mt 5, 16).

4.4. Klausimai pasidalijimui

Palaiminimai išreiškia Dievo širdyje esančią meilę ir Jo rūpestį stokojančiais. Kurie palaiminimai buvo jūsų gairės kuriant savo gyvenimą? Kuriuos palaiminimus jums asmeniškai atrodo sunkiausia įgyvendinti?

4.5. Pareiga prisėsti

Ar dar kartą apmąstę palaiminimus išvelgiate sritis, kur galėtumėte vienas kitam padėti ar netgi drauge keliauti į priekį?

4.6. Malda, įkvėpta 39 psalmės

*Kantriai laukiau VIEŠPATIES,
jis pasilenkė prie manęs ir išgirdo mano šauksmą.
Ištraukė mane iš klampios duobės – iš mirtinos pelkės,
pastatė mano kojas ant uolos
ir sutvirtino mano žingsnius.*

*Laimingas žmogus, kuris deda viltis į VIEŠPATĮ, –
jis nesikreipia į pagonių stabus
ar netikrų dievų garbintojus.
VIEŠPATIE, mūsų Dieve, tu daug mums padarei –
nuostabūs tavo darbai ir užmojai –
panašaus į tave nėra kito!
VIEŠPATIE, neatsakyk man savo gailestingumo, –*

*tavo meilė ir tavo tiesa mane visad tesaugo!
apniko mano nuodėmės mane, nebematau, –
jų daugiau nei plaukų man ant galvos, netekau drąsos.
Suteik man malonę, VIEŠPATIE, gelbėk mane!*

*Tu esi mano pagalba ir išgelbėjimas, –
mano Dieve, nedelsk!*

Tėve, šiuos psalmininko žodžius girdi iš vargdienių lūpų,
bet būna taip, kad jie dažnai atsiduria ir mano lūpose.
Ateik mums padėti, kai nutolstame nuo Tavęs,
ir padėk, kad taptume artimesni vieni kitiems,
kad per mus galėtum liudyti žmonėms apie savo meilę ir pagalbą.

5. KETVIRTAS SUSITIKIMAS „KARALYSTĖS TEISUMAS“

Šiame skyrelyje toliau gilinsimės Kalno pamokslą pagal aukščiau pateiktą planą. Nepretenduodami į smulkų komentarą, atkreipsime dėmesį į ištaras, padedančias suvokti gilumą Jėzaus žodžių, kuriuos Matas pateikia Sirijos bendruomenėms, daugiausia sudarytoms iš atsivertusių žydų, kuriems vis dar buvo svarbus jų tėvų tikėjimas ir jo praktikos.

5.1. Jėzus įvykdo Įstatymą ir Pranašus (5, 17–19)

Jėzus neatėjo panaikinti Įstatymo, bet jo įvykdyti (5, 17–19). Šis teiginys pagrindžia visą tolesnę kalbą. Iš pirmo žvilgsnio atrodo, kad *įvykdyti* reiškia *įgyvendinti paraidžiui*, nes iš Dievo gautame Įstatyme negali būti pakeista nė viena raidelė, nei vienas taškelis ant *i*. Čia kalbama apie rašytinį Įstatymą, bet reikia žinoti, kad Jėzaus laikais fariziejai laikėsi nuomonės, jog su tuo rašytiniu Įstatymu buvo duotas ir žodinis, kurį jie labai vertino: tai buvo tradiciniai rašytinio Įstatymo paaiškinimai. Jėzus apie tai nekalba, bet galime manyti, kad Jo kritika dėl griežto Įstatymo laikymosi skiriama tam tikriems fariziejams (bet ne visiems, kaip dažnai manoma), kurie uoliai stengiasi vykdyti nurodymus, ne visada ten išvelgdami dvasią; dėl to sutinkame Rašto aiškintojams ir veidmainiams fariziejams skirtų griežtų žodžių (Mt 23). Gali būti, kad bendruomenėse, kurioms rašo Matas, daug žydų kilmės krikščionių buvo persiėmę tokiu požiūriu, kuris gilaus mokymo dvasią sumenkina iki materialių ir skrupulingų praktikų.

Dėl tokios priežasties evangelistas pabrėžia, kad Jėzus *įvykdo* Įstatymą ir Pranašus (5, 17). Jis *įvykdo* juos ne laikydamasis paraidžiui, bet atskleisdamas aukščiausią prasmę. Įvykdyti Raštus reiškia pildyti Dievo valią, ir tai veda į Teisumo pilnatvę taip, kaip kalbėjome aukščiau. Jėzus Raštus *įvykdo* juos išstbulindamas ir taip atskleisdamas visą jų prasmę, kad ji visiškai atsinaujina. Jam tai įmanoma, nes Jis yra Tėvo atsiųstas Sūnus, tas, kurio reikia klausytis, Jį sekti ir gyventi kaip Jis.

Taip paaiškinamas įspūdis, kurį minioms kelia galia, su kuria mokė Jėzus: „*jums buvo pasakyta... o aš jums sakau*“. Tais laikais mokytojas, norėdamas paaiškinti kokį nors tekstą, remdavosi keliais rabinais: „rabinas toks ir toks šiuo klausimu sakė, kad... o kitas, kad... ir t. t.“ Ir mokytojas savo požiūrį stengdavosi atskleisti remdamasis keliomis nuomonėmis. O Jėzus paprasčiausiai tarė: „O aš jums sakau.“ Štai kodėl „*minios stebėjosi jo mokslu, nes jis mokė ne kaip jų Rašto aiškintojai, bet kaip turintis galią*“ (Mt 7, 28–29). Galią Jis turi savyje, jos semiasi iš to, kas Jis yra!

Krupščiai sudėtos skirtingos Pamokslo dalys pabrėžia Karalystės teisumo svarbą ir apibūdina naują, kurią Jėzus įveda atskleisdamas giliausią ir naują Raštų prasmę. Mokiniai – mes! – esame kviečiami sekti Jėzų, gyventi kaip Jis, ir taip pat tapti panašūs į Tėvą. Toks Jėzus pateikiamas idealas būtų visiškai nepasiekiamas, jei mums nebūtų duota Tėvo ir Sūnaus Dvasia. Su tokiu įsitikinimu galime peržvelgti Jėzaus patarimus, užrašytus Mato.

5.2. Teisumas, vedantis į tobulumą (5, 20–48)

Teisumas, kurio laikosi ir apie kurį kalba Jėzus, nėra pažodinė ištikimybė Įstatymui. Tas teisumas yra iš apstybės lygmens, kad Tora būtų įgyvendinta ją peržengiant. Iš tiesų dera pasiekti tobulumą, kad atitiktume Tėvo valią, net taptume panašūs į Jį! „*Taigi būkite tokie tobuli, kaip jūsų dangiškasis Tėvas yra tobulas*.“ (5, 48) Pavyzdžiui, tai reiškia ne vien nežudyti artimo, bet ir negyventi jo nekenčiant ar įžeidinėjant („*nekęsti savo brolio*“ yra žmogžudystė, kaip skaitome 1 Jn 3, 15). Sunki klaida širdyje gimsta ir sudygska įskaudinus artimą, gašliai

žvelgiant į moterį ir t. t. *Atidžiai perskaitysime penkis Jėzaus pateiktus pavyzdžius Mt 5, 21–47*. Būtent taip įgyvendinami Raštai! Penktame pavyzdyje, kur kalbama apie artimo meilę, Tėvas minimas du kartus (5, 44 ir 48), tarsi Jo kontempliavimas suteiktų gyvenimą iš meilės, kurios Jis trokšta visiems. Ir šis reikalavimas veda mus toliau.

Kaip pavyzdys čia minimos trys religinės praktikos: *išmalda*, *pasninkas* ir *malda*, tarsi pabrėžiant, kad tikrasis teisumas nesiskleidžia demonstruojamas „prieš žmones“, bet vykdomas regint Tėvui. Kalba apie vykdymą „slaptoje“ nereiškia, kad tas veiksmas yra paslėptas – tai netiktų išmaldos atveju – bet taip norima pabrėžti, kad visi darbai pirmiausia turi būti atliekami Dievo žvilgsnyje, bendrystėje su Juo, idant liudytume apie Jį ir švęstume Jo šlovę. Čia pasiekiamo pačią Jėzaus mokymo ir Jo gyvenimo liudijimo šerdį, tad neatsitiktinai malda *Tėve mūsų*, tiesiogine prasme esanti Kalno pamokslo viduryje, yra deramai įterpta į temą apie slaptumą ir apie *Tėvo* (kuris čia minimas dešimt kartų) žvilgsnį.

5.3. *Tėve mūsų*

Kadangi skaitytojais šią maldą žino ir dažnai ja meldžiasi, mes jos čia smulkiai nenagrinėsime. Pateiksime kelias pastabas apie struktūrą, tada sustosime prie prašymo neleisti gundyti, nes jis daug kam kelia sunkumų.

Ši malda, kurią yra užrašęs ir Lukas savo evangelijos 11 skyriuje, 2–4 eil., pradedama *trimis palinkėjimais*, kuriais išreiškiamas mūsų tikėjimas bei mūsų viltis ir kuriuos įgyvendinti gali tik Dievas. Tik nuo vieno Dievo priklausau, kiek mes visa tai suvoksime ir kaip bus įvykdytas Jo sumanymas pasauliui. Toliau eina *trys prašymai*, susiję su pamatiniais žmogaus asmens poreikiais: gyvybę palaikančios duonos; Dievo atleidimo, kuris padeda augti Karalystėje ir kuris taip pat yra susijęs su mūsų teikiamu atleidimu savo kaltininkams (Mt 5, 23–24 ir 7, 2); pagundos (išmėginimo) atitolinimo, nes tai veda į išsilaisvinimą nuo blogio.

Ar Dievas leidžia gundyti? Pirma šešto prašymo dalis daug kam sukelia sunkumų ir yra verta kelių pastabų. Ar Dievas leidžia mus gundyti, jei kyla grėsmė parpulti ir pasiduoti blogiui? Toks teiginys, sakytume, neatlaiko kritikos, nors Biblijoje rašoma, kad Dievas „išmėgina“ kokį nors asmenį ar savo tautą (pagunda ir išmėginimas yra du galimi graikiško žodžio vertimai), idant patikrintų jų tikėjimą ir meilę. Be to, argi Jis ir taip visko nežino, kam dar tikrinti? Be to, pabrėžkime, kad Naujajame Testamente Jokūbas aiškiai pasako, jog Dievas nieko negundo (Jok 1, 13): Naujajame Testamente gundytojas yra ne Dievas, o velnias, Šėtonas.

Jėzus mums atskleidžia Dievą, kuris rūpinasi tais, kuriuos myli, tokį Dievą, apie kurį liudijo Jo malda mirties išvakarėse Getsemanėje. Tad daugybė biblistų stengėsi suprasti, kodėl graikiškame Mato tekste rašoma „*neleisk mūsų gundyti*“.

Graikiškas ir lotyniškas Vulgatos tekstai neatsižvelgė į semitizmą, matyt, aptinkamą aramėjų kalbos – kuria kalbėjo Jėzus – šaltiniuose, kurį verstume ne *neleisk mūsų gundyti*, o *neįvesk mūsų į pagundą*¹. Tokiam vertimui pritaria daugybė egzegetų. Ypač apie tai kalba dominikonas tėvas Tournay iš Jeruzalės Biblijos mokyklos, semitų kalbų specialistas ir didelis psalmių žinovas, prieš pat mirtį grįžęs prie mus dominančios temos (žr. R. J. Tournay, *Que signifie la sixième demande du Notre Père?* dans *Revue théologique de Louvain* 24, 1995, 299 – 306 ir *Ne nous laisse pas entrer en tentation* dans *Nouvelle Revue théologique* 120, 1998, 440–443).

¹ Evangelija pagal Matą, Naujasis ekumeninis vertimas, Lietuvos Biblijos draugija, 2017.

5.4. Visiškas pasitikėjimas Tėvu (6, 19 – 7, 12)

„Kur yra tikrasis tavo lobis?“ Tokį esminį klausimą mokydamas užduoda Jėzus, nes Dievas reikalauja nepadalytos meilės, o tai reiškia, kad neišsisukinėdami laikomės Karalystės vertybių. Trumpai tariant, Dievas arba Mamona (pinigai), ir kompromisas čia neįmanomas: turime pasirinkti savo šeimnininką! Mokiniui tenka apsispręsti, dėl to jam reikia visiškai pasitikėti, nesileisti palenkiamam rūpesčių, ir tai paminima tris kartus. Tad iš mokinio prašoma saugumo ieškoti ne savyje, savo temperamente, išmanyme, bet vien Dieve, ir taip kasdien, nesirūpinant rytdiena: „*Jūs pirmiausia ieškokite Dievo karalystės ir jo teisumo, o visa tai bus jums pridėta.*“ (6, 33) Kur yra tikrasis mūsų lobis? Tikrasis mūsų lobis – tai Dievas! Mums priklauso Jam patikti ir su pasitikėjimu bei nesiblaškant Jo visur ieškoti: santykių su kitais žmonėmis ir netgi savo požiūryje į materialų gerį.

Bet šis labai griežtas mokymas vis dėlto neragina gyventi kitų išlaikomiems ar laukiant, kad Dievas viską už mus padarytų. Aptarkime Jėzaus pateiktą pavyzdį: padangių paukščiai nesėja ir nepjauna, o „Tėvas juos maitina“ visą dieną, bet taip yra dėl to, kad paukščiai ką nors dirba kiekvieną akimirką, ir tai matome. Mūsų pasitikėjimas ir mūsų tikėjimas, – o Dievas nori, kad jie būtų dideli (žr. 6, 30), – apima ir teisėtą rūpestį pamatiniais gyvenimo poreikiais. „*Jūs pirmiausia ieškokite Dievo karalystės ir jo teisumo*“, – taip sako Jėzus, o ne „ieškokite vien tik“! Tokias asmenines mokinio paieškas atspindi jo malda (6, 11) ir darbas, kurio vaisiai neša „apstybę“, apie kurią kalba Jėzus (6, 33).

Toliau eina kelios ištarnos, neatsietos nuo mokymo apie Karalystės turtus, ir jas reikia priimti su pasitikėjimu. Pasitikėjimas Dievu veda į *neteisimą* (7, 1–5). Ką mes iš tiesų žinome apie kitus žmones? Jų gelmė pažini tik Dievui. Nors žmonių veiksmus mes matome, jų pačių teisti negalime, esame raginami patikėti tai Dievui, tiriančiam inkstus ir širdis. Pagarba Jėzaus mokymui taip pat ragina pasirūpinti, kad šis mokymas būtų gerbiamas; tad nepridera juo dalytis su žmonėmis, kurie jį peikia: sakome, kad nebarstome perlų kiaulėms ir neduodame šventenybių šunims, – taip rašo Matas; tuo metu žodis *šuo* žydams nurodydavo ir pagonį (Jėzus jį vartoja kalbėdamas su kanaaniete (Mt 15, 26), bet gali būti, kad evangelistas galvoje turi bendruomenių narius, kurie elgiasi bet kaip, negerbia Jėzaus žodžių.

Matas taip pat mini Jėzaus raginimą pasitikėti, kai kalba apie maldos paveikumą; taip tęsiamas ankstesnis mokymas (6, 1–13). Kam vis taip atkakliai grįžti prie šios temos: prašykite... ieškokite... belskite... (7, 7–11)? Greičiausiai tam, kad išklausius tokį reiklų mokymą ir susidūrus su Dievo tyła, kurią mums tenka patirti, dera sugrįžti prie esminių dalykų, taip padrašinant mokinius: tikėjimas mylinčiu Dievu yra pamatinės svarbos, tai pasitikėjimas Tėvu, kuris nei gali apleisti savo vaikus – mus – nei to nori. Iš karto nujaučiame pasekmes: jei gyvename vedami tokio pasitikėjimo, gimusio iš tikėjimo ir Tėvo meilės, tada būsime geri ir su kitais žmonėmis. Gavę lobį, jūs norėsite pritaikyti „aukso taisyklę“: „*Tad visa, ko norite, kad jums darytų žmonės, ir jūs patys jiems darykite; nes tai yra Įstatymas ir Pranašai*“ (7, 12). Išminčius Hilelis truputį anksčiau už Jėzų kalbėjo: „Nedarykite kitiems to, ko nenorėtumėte, kad darytų jums.“ Čia pastebime pokytį, kurį randame ir keliuose žydiškuose raštuose: kalbama ne apie vengimą daryti (*nedarykite kitiems*), bet apie iniciatyvą daryti gera (*jiems darykite*). Tėvo meilė atskleidžia tikruosius mūsų poreikius ir padeda mums suprasti kitų žmonių poreikius. Tad nepamirškime jų: būkime aktyvūs ir drauge dalinkimės tuo, ką gavome iš Tėvo.

5.5. Galutinis paraginimas (7, 13–28)

Ilgos kalbos, einančios iškart po Palaiminimų, pradžioje Jėzus parodo, kaip galima žvelgti į Įstatymą: yra žmonių, kurie visada jo laikosi, yra ir tokių, kurie įsakymus pažeidžia (5, 19). Kalbos pabaigoje skaitome griežtas panašaus turinio santraukas. Išganyto tvarka numato *du kelius*: vienas yra platus ir erdvus, vedantis į pražūtį, o kitas siauras, vedantis į gyvenimą. Jėzus prašo mūsų žengti pro ankštus vartus: tokia yra Jo pirmo ilgo pamokslavimo prasmė. Kad žengtume tuo keliu, dera patraukti viską, kas trukdo keliauti, ir susitelkti į tai, kas svarbiausia: pirmiausia ieškoti Dievo karalystės ir jo teisumo. Pakeliui taip pat sutiksime *dvių tipų pranašus*: nesileiskime sugundomi gražių jų žodžių, bet būkime atidūs vaisiams, kuriuos duoda tie žodžiai.

Taip pat atskiriami *tikrieji mokiniai*, pakviesti įžengti į Dievo karalystę. „*Kuris man šaukia: „Viešpatie, Viešpatie!“ nėra tas, kuris maldauja (nors Viešpats reikalauja melstis ir kartais šaukti). Semitų kalboje pakartojimas reiškia tą patį, ką mums aukščiausias laipsnis (Giesmių giesmė tada būtų puikiausia giesmė). Kai kam nors tariame „Viešpatie, Viešpatie“, pataikaujame norėdami įtikti. Tėvas laukia ne to, o veiksmy, įgyvendinančių Jo žodžius. Taip jūsų gyvenimas bus kuriamas patikimai ir atlaikys išmėginimus. Iš tiesų tai bus ne tiek mūsų darbas, kiek Dievo, kaip rašoma 127 psalmėje: „Jei VIEŠPATS nestato namo, veltui triūsia tie, kurie jį stato“, nes uola, padedanti atsilaikyti prieš audrą, yra Jis; psalmėse tai patvirtinama keturiolika kartų (27, 1; 30, 3 ir t. t.)*

Tad Matas santūriai užbaigia: „*Kai Jėzus baigė tas kalbas, minios stebėjosi jo mokslu, nes jis mokė ne kaip jų Rašto aiškintojai, bet kaip turintis galią.*“ (Mt 8, 28–29)

5.6. Klausimai pasidalijimui

- Tekste, kurį studijavome, daug visokiausių dalykų, bet toliau Evangelijoje dar sutiksime nemažai šių Jėzaus mokymo punktų. Tad apibūdinkite, kas jums pasirodė sudėtinga ir kas labiausiai siejasi su jūsų dvasiniu gyvenimu.
- Siūlomas idealas atrodo nepasiekiamas ir tam, rodos, reikia tikėjimo, „judinančio kalnus“. Pasakykite, kas jums iš pirmo žvilgsnio atrodo nepasiekiamas, ir pasidalinkite, kokias pastangas dedate kai kuriems nurodytiems dalykams įgyvendinti.
- Mūsų socialinio ir ekonominio gyvenimo situacija bei sunkumai, atrodo, kyla dėl atsidavimo pinigams (Mamonai). Bet šiame pasaulyje yra ir labiau paslėptų dalykų, kai gyvenama pagal Evangeliją. Ar toks jūsų požiūris? Pasikalbėkite apie tai tarpusavyje.

5.7. Pareiga prisėsti

Dar kartą įsigilinę į šį Jėzaus mokymą, drauge pasidalinkite kvietimais, kuriuos gavote vienas ir kitas. Ar tai jus kuriuo nors klausimu skatina geriau atliepti tai, ką suvokiate kaip Dievo lūkestį vienam ar kitam, galiausiai jūsų poros gyvenimui?

5.8. Malda

*Parodyk man savo kelius, VIEŠPATIE,
mokyk mane savo takų.
Vesk mane savo tiesa ir mokyk mane,
nes esi Dievas, mano Gelbėtojas.
Tavimi visados pasitikiu.*

*VIEŠPATIE, neužmiršk savo gailėstingumo
ir ištikimos meilės, –
jie taip seni kaip laikas.
Mano jaunystės nuodėmės ir kaltes užmiršk, –
savo ištikima meile dėl savo gerumo
atsimink mane, VIEŠPATIE!*

(Ps 25, 4–7)

Tėve mūsų, kuris danguose,
tebūnie laikomas šventu tavo vardas,
teateinie tavo karalystė,
teįvyksta tavo valia
kaip danguje, taip žemėje.
Kasdienės mūsų duonos duok mums šiandien
ir atleisk mums mūsų skolas,
kaip ir mes atleidome savo skolininkams,
ir neįvesk mūsų į pagundą,
taip pat apsaugok mus nuo blogio.

(Mt 6, 9–13; Evangelija pagal Matą, Naujasis ekumeninis vertimas, Lietuvos Biblijos draugija, 2017)

Prisimink, Viešpatie, kad esi Dievas gelbėtojas!
Mums duodamas savo Sūnų, parodai savo švelnumą.
Atleisdamas mums mūsų kaltes, parodai savo meilę.
Pamiršk mūsų maištus. Mokyk mus gero kelio.
Padėk mums pažinti Tavo sandorą ir jos laikytis,
Per Jėzų Kristų, Tavo Sūnų, mūsų Viešpatį.
Amen.

6. PENKTAS SUSITIKIMAS „JĖZUS GYDO IR GELBSTI NUO BLOGIO“

Jėzus skelbia Gerąją Dievo Karalystės Naujieną ir gydo. Šis teiginys eina prieš Karalystės skelbimą (4, 23) ir dar kartą pakartojamas išvardijus dešimt Jo atėjimo ženklų (9, 35), nes norima pabrėžti, kad Jėzaus mokymą regime per Jo darbus. Šioje dalyje, kuri remiasi 8 ir 9 Mato evangelijos skyriais, bus kalbama apie šiuos darbus ir kaip jie parodo Jėzaus galią. Karalystės ženklai dažniausiai yra pagydymai, daugumą jų mini ir Morkus su Luku. 8 ir 9 skyriai atrodo gana sudėtingi ir tarsi parašyti be jokios tvarkos. Jų teologinę struktūrą atskleidžia tik atidesnis žvilgsnis.

6.1. Kas yra Jėzus? (8–9)

Šiuose skyriuose Matas labiau laikosi Morkaus darbo, bet daugybę antrosios evangelijos elementų jis palieka nuošalyje (tam tikros aplinkos detalės, menkesnės svarbos veikėjų dalyvavimas) turėdamas tikslą, kad skaitytojas dėmesį sutelktų ne į pagydymo stebuklą, bet į santykį tarp Jėzaus ir asmens, kuris į Jį kreipėsi ir kurio tikėjimas taip gali būti pamatuotas. Atrodo, tai yra pagrindinis dalykas, kurį stengiasi atskleisti Matas: tiems, kurie patiria atskirtį ar labai kenčia, susitikimas su Jėzumi sukelia ne vien susižavėjimą, bet taip pat viltį, ir ši viltis pasirodo kaip pasitikėjimas, gimantis tikėjimą į Jėzų.

Bet Matas čia nesustoja. Tas, kuris padeda ir kuris gydo, nėra atsitiktinis asmuo. Jam suteikiami vardai, nusakantys Raštų skelbtą misiją. Nuo šiol žmonės jau yra kviečiami prisidėti prie Dievo sumanymo, kuris atsiskleidžia per Jo siųstojo veiksmus. Taip paaiškiname, kodėl tarp kelių iš eilės pateikiamų stebuklų įsiterpia pasakojimai apie Jėzaus, Žmogaus Sūnaus, sekimą (8, 18–22; 9, 9).

Toks susitikimas palieka savo žymę ir gali paskatinti pakeisti kelionės kryptį bei tapti mokiniu, kuris nuo šiol seks paskui Mokytoją, Mesiją, „Dovydo sūnų“. Beje, kai kuriuose pasakojimuose skaitytojas įžvelgia, kad tai, kas nutiko Jėzui, yra ir šiandien regima tikinčiųjų ir Bažnyčios gyvenime – geras pavyzdys būtų įvykis su nuraminta audra, kuris yra siejamas su gydymais.

Taip pradeda ryškėti 8 ir 9 skyrių vientisumas, pabrėžiant, kad Jėzaus galia yra daug didesnė ir svarbesnė nei tiesiog stebukladario iš Galilėjos, ir tai regime per Jo valdžią gamtos stichijoms, blogio ir nuodėmės panaikinimą. Dėl to Jėzus aiškiai yra tas, apie kurį skelbė pranašai. Regimos Jėzaus veiksmų išdavos iš tiesų yra tik išorinė daug gilesnio veiksmo, paliečiančio žmonių širdis ir galinčio sujudinti bažnytines bendruomenes, išraiška. Šie veiksmai veda ne vien tik į išgydymą: jie padeda įžengti į Išganymą, Karalystę, ir steigia gyvą santykį su Gyvenimo Dievu. Nuo šiol jie atskleidžia, kas iš tiesų yra Jėzus ir ko Jis iš kiekvieno tikisi.

Peržvelkime šiuos du skyrius: juose yra trys ligonių ar apsėstųjų gydymų sekos, prie kurių Matas priduria „stichijos“ suvaldymą, paprastai vadinamą „audros nutildymu“. Tarp šių trijų sekų yra įsiterpusios dvi scenos, susijusios su Jėzaus kvietimu ir Jo laukiamais atsakymais.

6.2. Jėzus priima atstumtuosius ir juos pagydo (8, 1–1)

Pirmieji pagydymai kalba apie tris asmenis, kurių žydu Įstatymas ragina vengti dėl jų nešvarumo. Nes izraelitų bendruomenė jautėsi esanti šventa, gyveno šventą Dievo gyvenimą,

dėl to visi jos nariai turėjo būti švarūs. Kaip tampama nešvariu ir kokius ritualus reikia atlikti, kad būtų galima dalyvauti Dievo tautos socialiniame ir apeigų gyvenime, smulkiai išdėstyta Kunigų knygoje. Nešvarumas pats iš savęs nėra nuodėmingas veiksmas, jį gali sukelti tam tikros neišvengiamos gyvenimo aplinkybės, kaip antai, mirusiųjų paruošimas, gimdymas ar tam tikros gyvenimo būsenos (suteršia ligos ir tam tikri amatai, pvz., maitininko, kuris prisiliečia prie „nešvarių pinigų“.) Tada tenka apsivalyti, ir Įstatymas nurodo ritualus, po kurių galima sugrįžti į socialinį ir apeigų gyvenimą, vedančius į santykį su Šventu Dievu.

Svarbu, kad trys pirmi Mato pasirinkti pasakojimai apie išgydymą yra susiję būtent su nešvariais asmenimis: raupsuotasis – svarbus atvejis, kuriam Kunigų knygoje skiriama daug dėmesio (13 ir 14 skyriai); pagonis, nepriklausantis šventajai tautai, ir moteris, kuri yra nešvari dėl kraujoplūdžio. Be to, šių trijų tipų asmenys negalėjo pilnai dalyvauti Izraelio apeigose; jų patekimas į Šventyklą buvo reglamentuotas ir ribojamas.

- **Pasakojimas apie raupsuotojo pagydymą (8, 1–4)** pirmiausia iškelia ligonio drąsą, nes jis neturėjo teisės artintis prie kitų žmonių, turėjo laikytis atokiai ir įspėti apie savo buvimą, kad niekas prie jo neprisiartintų. Čia pirmasis pažeidimas – jis pats prieina prie Jėzaus, parpuola prieš Jį ant žemės ir išsako, kaip visiškai Juo pasitiki: „*Viešpatie, jei panorėsi, gali mane padaryti švarų.*“ Jėzus irgi atsiliepia su tokia pačia drąsa: *Jis paliečia raupsuotąjį ir taria jam: „Noriu, būk švarus!“*, tada paliečia tam vyrui: „*eik pasirodyti kunigui ir paaukok Mozės įsakytą atnašą kunigams paliudyti*“ (8, 4), ir taip bus baigta jo atskirtis.
- **Šimtininko tarno pagydymas (8, 5–13)** kalba apie pagonį. (Yra siūlančių graikišką žodį *pais* versti *vaikas*, nes šis žodis turi ir tokią reikšmę, visai kaip prancūziškas žodis *garçon* gali nurodyti arba jaunuolį, arba padavėją; čia pasiliksime prie reikšmės *tarnas*, nes jis išlaikomas daugumoje vertimų ir liturgijoje.) Ne taip kaip Lukas (7, 1–10), Matas nemini jokio Jėzaus ir to šimtininko tarpininko. Šimtininkas kreipiasi į Jį „Viešpatie“ ir papasakoja, kad serga jo tarnas. Jis nieko neprašo, dėl to galime manyti, koks didelis jo pasitikėjimas. Jėzus iškart viską supranta ir atsako: „*Einu pagydyti jį.*“ Šimtininkas jaučiasi nevertas pas save priimti Jėzų, bet iš savo darbo patirties žino, kad įsakymą galima duoti ir atstu. Jei tai galioja jo atveju, jis tiki, jog vienintelis Jėzaus žodis gali išgydyti net per atstumą. Dar daugiau, jo paaiškinimas atskleidžia, kad Jis nuspėjo, kas iš tiesų yra Jėzus: jis, šimtininkas, paklūsta imperatoriui, tad ir Viešpats veikia ne savo vardu, bet vardu galios, kuriai Jis paklūsta ir kuri paverčia Jo žodžius gydančiais. Taip suprantame Jėzaus nuostabą, nes Jis šimtininko tikėjime išvelgia pirmienas visų pagonių, kurie, atėję iš rytų ir vakarų, drauge su Abraomu, Izaoku ir Jokūbu sės prie Mesijo puotos stalo Dangaus karalystėje, o šios karalystės vaikai, tai yra žydai, jų protėviams duotų pažadų paveldėtojai, „bus išmesti laukan“ (palyginimo apie vynininkus žmogžudžius pabaigoje Jėzus dar kartą kartos šią labai griežtą pranašystę, žr. Mt 21, 43).
- **Petro uošvės pagydymas (8, 14–15)** įvyksta labai paprastai. Morkaus versijoje (1, 29–31) Jėzus yra lydintis mokinių, o čia, atrodo, kad Jėzus Petro namuose Kafarnaume yra vienas ir niekas Jam nepapasakoja apie tos moters, kuri guli karščiudama, būklę. Sukilęs karštis gali būti Dievo bausmė (Kun 26, 16; Įst 28, 22). Jėzus nieko neklausia: „*Jis palietė jos ranką, ir karštis paliovė. Toji atsikėlė ir galėjo jam patarnauti.*“ Pastebėjime, kad veiksmožodis *atsikelti* yra tas pats, kaip *atsistoti* ir *prisikelti*; šio žodžio vartosena Mato skaitytojams tikrai yra reikšminga; Matas jį vartoja nemažai kartų (Mt 9, 25; 16, 21; 17, 23; 20, 19; 26, 32; 28, 6). Taip pat pastebėjime, kad

Morkaus versijoje išgydytos moters patarnavimas skirtas ne vien Jėzui, bet ir tiems, kurie buvo su Juo.

Neperteikdamas aplinkos detalių, Matas taip pabrėžia tarnystę, skirtą pačiam Jėzui. Neištariamai nė vienas žodis, autorius nieko nekommentuoja. Bet pirmieji krikščionys, kuriems toks žodynas pažįstamas, supranta: pastatydamas moterį ant kojų, Jėzus ją „prikelia“, ir taip ji įgalinama patarnauti Viešpačiui.

- **Sekos pabaiga (8, 16–17)** paaiškina tikrąją Jėzaus mokymo svarbą. Tas, kuris padeda dažnai niekinamiems raupsuotajam, pagoniui ir moteriai, yra tas, kuris atėjo išgelbėti visų, kuriuos kankina demonas ar kurie serga, – apie tai kalba scena, kur Jėzus priima daug apsėstųjų ir ligonių: „*Vakarui atėjus, žmonės sugabeno pas Jėzų daug demono apsėstųjų. Jis išvarė dvasias žodžiu ir išgydė visus ligonius.*“

Taip nuo labai asmeniškų susitikimų pereiname prie pagalbos minioms. Toks praplėtimas padeda įžvelgti, kad Jėzus savo veiksmais išpildo pranašo Izaijo pranašystę (53, 4), kurios svarbą Matas pabrėžia kiek pakeisdamas vertimą: „Iz 53, 4 skaitome: „*jis mūsų negalias prisiėmė, mūsų skausmus sau užsikrovė*“. O Matas žodį *prisiėmė* keičia į *pasiėmė*, o vietoje *skausmų* vartoja *ligas*. Taip evangelistas parodo, kad Jėzus nėra vien tik Dievo Tarnas – sužeistas ir kenčiantis už žmonių nuodėmes (žr. 1 Pt 2, 24), bet taip pat ir tas, kuris, gydydamas ligonius, pasirodo kaip Išganytojas, atpirksiantis nusidėjėlius.“ (*Nouveau Testament, traduction oecumenique, 3^e ed. 1989, p. 69, pastaba z*)

6.3. Jėzus, blogio galybių ir nuodėmės nugalėtojas (8, 18 – 9, 12)

Jėzus, būdamas tarp žmonių, su daug jų trumpam susitinka. Labai savimi pasitikintis Rašto aiškintojas siūlosi Jį sekti visur, kuri Jis eisias, o Jėzus, tarsi norėdamas išmėginti jo drąsą, įspėja: „*Lapės turi urvus, padangių sparnuočiai – lizdus, o Žmogaus Sūnus neturi kur galvos priglausti.*“ (Mt 8, 20) O kitas pašauktasis aiškinasi, kad pirma turi palaidoti savo tėvą, ir Jėzaus atsakymas nustebina: „*Sek paskui mane ir palik mirusiems laidoti savo numirėlius*“, tarsi Mokytojas norėtų jam išaiškinti, kad gyvenimas yra ten, kur sekama paskui Jį! Šie trumpi susidūrimai sukliudo įlipti į valtį, bet galiausiai visiems ten sulipus, Matas patikslina, kad „*Jėzus įlipo į valtį, ir mokiniai paskui jį*“, o Morkaus ir Luko evangelijose mokiniai pasiima Jėzų (Mk 4, 35; Lk 8, 22). Taip paruošiama pasakojimui apie audros nutildymą. Prieš jo imantis, dera aptarti pirmą kartą pirmojoje Evangelijoje pasirodžiusį titulą „Žmogaus Sūnus“.

- **Titulas „Žmogaus Sūnus“ (8, 20)**, kurį vartoja Jėzus, turi patraukti mūsų dėmesį. Evangelijose jį girdime tik iš Jėzaus lūpų, kuris, kalbėdamas trečiuoju asmeniu, priskiria jį sau; pirmojoje evangelijoje jis pavartotas 25 kartus. Pats sau šis titulas gali reikšti paprasčiausiai „žmogus“, kaip dažnai yra Ezekielio knygoje, kur jis pasitelktas šimtą kartų (Ez 2, 1 ir t. t.), bet žydų apokaliptinėje tradicijoje (Danieliaus kn. 7 skyrius, Enocho knyga) taip vadinamas žmogiško pavidalo, bet dangiškos kilmės veikėjas, kuris paskutiniąją dieną ateis teisti nusidėjėlių ir gelbėti teisiųjų. Jėzus šia prasme titulą vartoja keletą kartų (žr. Mt 10, 23; 16, 27; 19, 28; 24. 30. 37. 44; 25, 31; 26, 64), bet pirmosios bendruomenės, nepaisant vartojimo trečiuoju asmeniu, gerai suprato, kad šiais žodžiais Jis apie save kalbėjo ne tik kaip apie Teisėją, pasirodysiantį istorijos pabaigoje, bet ir apie savo kelią tarp mūsų įvairiausiomis aplinkybėmis: arba būdamas viršūnėje, kai Jis savo galia gelbsti nusidėjėlius (Mt 9, 6) ir steigia Mesijo laikus (12, 8); arba nuolankiausioje būsenoje, kai yra išduodamas ir atiduodamas į nusidėjėlių rankas (17, 12. 22; 20, 18; 26, 2. 45).

Mūsų skaitomoje ištraukoje prisimenamas kenčiantis Tarnas, kurį skelbė Izaijas, o po kelių eilučių Jėzus apie savo misiją kalba kaip apie ilgą kelią, kuriame Žmogaus Sūnui nėra kada pamiegoti ir Jis neturi net akmenis pasidėti po galva: nes, kaip vėliau pats pasakys, Jis „atėjo tarnauti“ (žr. 20, 28). Per visą savo misiją suvokdamas save kaip Žmogaus Sūnų Jėzus šiam titului suteikia naują ir paradoksalią reikšmę, kuri judaizmui nebuvo žinoma, nes Jam šis kreipinys gali reikšti ir išaukštinimą, ir nužeminimą, šlovę ir kryžių, netgi kasdienį gyvenimą: „*Atėjo Žmogaus Sūnus, valgantis ir geriantis, tai jie sako: 'Štai rijūnas ir vyno gėrėjas'...*“ (11, 19)

Rašydamas šiuos žodžius Matas savo skaitytojų dėmesį atkreipia į patį Jėzaus asmens slėpinį. Žinoma, kad Jis yra Teisėjas, siųstas Dievo iš anapus, ir tai Jam suteikia galią, kurią mes dar išvysime, bet dėl to Jis nepasidaro mažiau artimas, toliau ieško niekinamųjų, varginamų blogio – ligos ar nuodėmės. Tokiu būdu Jėzus yra nenuilstantis Dievo gailestingumo liudytojas. Štai kodėl Jis nuolat keliauja, neskirdamas laiko sustoti ar galvai padėti. Ir mūsų stebimas Jo kelias patvirtina šį įspūdį: pasiekęs ežero pakrantę, Jis nori sėsti į valtį ir persikelti į kitą krantą, kad eitų pas Gadaros krašto pagonis.

- **Audros nutildymas (8, 23–27).** Šis gerai žinomas įvykis turėtų būti vadinamas „požeminio smūgio suvaldymu“. Morkus ir Lukas rašo apie vėjo sukurtą arba škvalą, o Matas mini, kad jūrą purto požeminis smūgis. Čia pavartotas graikiškas žodis *seismos* nurodo „judesį“, kurį paprastai sukelia žemės drebėjimas; jis pasitelkiamas pasakojant apie artėjantį Paskutinį teismą (24, 7), Jėzaus mirtį (27, 54) ir Velykų rytą (28, 2).

Įvykis pasakojamas kaip pranašiškas ženklas; jis nutinka jūroje (tik Lukas mini ežerą), kurią žydai laikė priešiška, netgi demonų apgyvendinta erdve: tad ją suvaldyti gali tik Dievas, tai parodo Kūrimo pasakojimas, potvynis, Nendrių jūros perėjimas išeinant iš Egipto. Įlipęs į valtį, Jėzus užmiega, o mokiniai pažadina Jį šaukdami: „*Viešpatie, gelbėk, žūvame!*“ Pastebėkime, kad kreipimasis čia stipresnis, palygintu su Luko ir Morkaus užrašytu: „*Mokytojau, žūvame.*“ Jėzus, prieš nutildydamas audrą (taip pat yra Morkaus ir Luko evangelijose), kreipiasi į mokinius: „*Ko jūs tokie bailūs, mažatikiai? Paskui atsikėlė* (šis veiksmazodis vartojamas ir kalbant apie prisikėlimą), *sudraudė vėjus bei ežerą, ir pasidarė visiškai ramu. Žmonės stebėjosi ir kalbėjo: „Kas jis per vienas, kad net vėjai ir marios jo klauso?“* Pastebėkime, kad žodį „mokiniai“ čia pakeitė „žmonės“.

Toks atidus skaitymas atskleidžia visą Mato šiam įvykiui suteikiamą prasmę. Valtis, kuria plaukia mokiniai, simbolizuoja Bažnyčią. Ji purtoma priešiška nusineikusių žmonių ar persekiojimų. Tam tikras skaičius krikščionių, „mažatikų“, ima abejoti Prisikėlusiojo buvimu tarp savųjų. Jie pamiršo, kad valtyje Jėzus „atsikėlė“ ir kad kryžiaus supurtymą lydėjo kitas, tai yra, prisikėlimas. Tegu jie prisimena, kad paskutinis Evangelijoje jiems skirtas Prisikėlusiojo kreipimasis patikina, jog Jis nuolat yra su jais iki pasaulio pabaigos (Mt 28, 20).

Kodėl Matas pasakojimo pabaigoje rašo: „*Žmonės stebėjosi ir kalbėjo: „Kas jis per vienas, kad net vėjai ir marios jo klauso?“*“ (8, 27) Kodėl jis kalba apie žmones, o ne apie mokinius? Paprastai Mato raštuose žodžiu „žmonės“ apibūdinami pagonys, kuriems reikia išgirsti Gerąją Naujieną, kurie nepriklauso žydų tautai. Susižavėjimas, kurį sukelia įveiktas drebėjimas, primena kilusį po Kalno pamokslo ir kuris apėmė minias po dešimto stebuklo (9, 33; žr. taip pat 15, 31), taip pat tą, kuris aplanko patį Jėzų išvydus šimtininko tikėjimą (8, 10).

Grižtant prie šio įvykio, kuris primena palyginimą apie paslėptą Viešpaties buvimą bendruomenėje, galime išmokti ir sudabartinti Mato pamoką: bet kuriuo metu persekiojamų krikščionių tikėjimas netikintiesiems, nekrikščionims, gali tapti galimybe atrasti Dievą ir Jam dėkoti. Tokio liudijimo Jėzus, esantis su savaisiais, laukia iš savo Bažnyčios. Kristaus galia, prilygstanti Dievo galiai, neskirta vien šelstančioms stichijoms suvaldyti, bet veikia ir širdžių gelmėse, ir taip bus iki laikų pabaigos.

- **Jėzaus atliktas egzorcizmas pas Gadaros pagonis (8, 28–34).** Ši Morkaus pasakojimą sudaro dvidešimt eilučių, o Mato, kuris juo rėmėsi, tik septynias. Iš tiesų šiame skyrelyje evangelistui svarbu ne tiek apsėstųjų išlaisvinimas, kiek Jėzaus galia, kurią Jis parodo demonams. Jis yra galingesnis nei požeminiai smūgiai, nutildo jūrą, o pagonių krašte, kur demonų veikimas yra stipresnis, Jis išvaro dvasias iš dviejų pagonių, kuriuos dvasios vargina mirties vietoje: kapinių rūsiuose. Ir demonai Jo klausia: „*Atėjai pirm laiko mūsų kankinti?*“ Čia, pagonių žemėje, demonai jaučiasi kaip namie, ir būtent čia Jėzus ateina drumsti jiems ramybės! *Pirm laiko*: jie nujaučia, kad Jėzus rengia Karalystės atėjimą, kur jiems vietos nebus, ir kad jų juodų darbelių laikas jau suskaičiuotas. Bet jie nenori iškart pranykti ir prašo, kad Jėzus nusiųstų juos į kiaulių – žydams nešvarių gyvulių – kaimenę, ir tai parodo pagonių žemės nešvarumą. Jėzus jų išklauso ir demonai drauge su kiaulėmis metasi į jūrą; jie ten iškeliauja į nebūtį, nes „*gavo galą vilnyse*“. Kai demonai į Jėzų kreipėsi kaip į „Dievo Sūnų“, jie neklydo, nes galia, apie kurią kalba šis trumputis pasakojimas, pateikiamas ir Mato, patvirtina, kad Jėzus savo galią gauna iš Dievo, vienintelio galinčio išvyti demonus. Jėzus taip pat kaip Dievas naikina nuodėmes, kaip tuojau pamatysime, ir įvykis apie į jūrą sušokusius demonus tam paruošia, jei patikėsime pranašu Michėju: „*Jis [Dievas] vėl mūsų pasigailės, kojomis sutryps mūsų kaltes, – įmesį į gelmes visas mūsų nuodėmes.*“ (Mch 7, 19)

- **Atleidimas ir paralitiko pagydymas (9, 1–8).** Jėzus yra stipresnis už demonus, kurie nori nugrėžti nuo Dievo ir lenkia į nuodėmę, o šis įvykis, kurį randame ir Morkaus bei Luko evangelijose, Jėzų parodo kaip atleidžiantį nuodėmes. Mato versija yra trumpesnė už Morkaus, kuria jis rėmėsi, ir Morkus žodžiais „*pamatęs jų tikėjimą*“ apibūdina keturis gulto nešikus, kurie prie Jėzaus kojų paralitiką paguldo nuleidę jį per stogą. Matas šias detales praleidžia, bet žodžius „*pamatęs jų tikėjimą*“ išlaiko, neminėdamas pačių nešikų. Ir vėl Mato pasakojimas iškart nukreipia į svarbiausius dalykus. Šiuo atveju parodoma Jėzaus galia atleisti nuodėmes, kurias atleidžia tik Dievas. Po Jo ištartų žodžių: „*sūnau, tavo nuodėmės atleistos*“ Rašto aiškintojai prikiša Jam piktžodžiavimą. Iš tiesų Dievo vardas nebūdavo tariamas ir būdavo keičiamas neveikiamąja nuosaka (anot egzegetų, dieviškoji neveikiamoji nuosaka). Kitaip tariant, Jėzaus žodžiai tiesiai šviesiai reiškia: „Dievas tau atleidžia nuodėmes.“ Tad Jėzus kalba arba kaip tas, kuris save laiko Dievu, o tai reikštų, kad Jis žmonėms girdint piktžodžiauja, arba kaip tas, kuris veikia Dievo vardu. Taip būtų šiuo atveju, nes, kaip jau matėme, Jis tapatinasi su Žmogaus sūnumi, kuris paskutinėmis dienomis ateis teisti nusidėjėlių ir gelbėti teisiųjų. Tariamas Jėzaus piktžodžiavimas atskleidžia Jo norą pradėti „paskutines dienas“, bet Jis taip pat nori patikslinti, kad Jo galia nepasirodys vien tik danguje ir laikų pabaigoje, bet jau dabar rodosi „*žemėje*“ (9, 6). Akimis matomas paralitiko išgydymas tik patvirtina apie neregimą veikimą, kurį Dievo vardu Jis paskleidžia žmonių širdyse.

Tada tampa aiški minios reakcija: „*Visa tai pamačiusios, minios išsigando ir šlovino Dievą, suteikusį tokią galią žmonėms.*“ (9, 8) Paskutinio žodžio (žmonėms) neaptinkame nei pas Morkų, nei pas Luką. Naudodamas šią daugiskaitos formą, Matas turi galvoje galią, kurią Jėzus Dievo vardu vėliau paveda apaštalams ir kuri veikia bendruomenėse, kurios jam rūpi ir kurioms jis rašo. Vėliau prie šios temos jis sugrįš kalboje apie bendruomeninį gyvenimą (Mt 18).

6.4. Klausimai pasidalijimui

- Kokios visuomenės jėgos, srovės, su kuriomis konkrečiai susiduriame kasdienybėje, gali vesti mus į blogį, į tai, kas priešinga Jėzaus žiniai ir Jo mums skirtam kvietimui?
- Remdamiesi savo atsakymais į ankstesnį klausimą: kokios priemonės mums yra duotos, kad pasipriešintume tam blogiui ir klaidoms, į kurias jis gali patraukti? Kaip Evangelija ir Jėzus, kuris mus lydi, gali mums padėti, išmokyti mus geriau atskirti, pagydyti?

6.5. Pareiga prisėsti

Ar per ką tik prabėgusias savaites pastebėjome vienas kito elgesį, kuris nelabai dera su evangeliniu keliu? Jei tai vis kartojasi, kaip galėtume vienas kitam labiau padėti įveikti sunkumus? Arba: ar tam tikromis aplinkybėmis prisimename Evangelijos kvietimus ir reiklumą?

6.6. Malda

Esi palaimintas, Viešpatie, Gailestingasis,
Tu lauki sugrįžtančio nusidėjėlio,
Tu džiaugiesi surasta avele,
suspaudi glėbyje namo grįžtantį sūnų.

Tad paskleisk savo gailestingumą visiems žmonėms,
suminkštink kietas mūsų širdis,
sudaužyk vešančią mūsų proto puikybę.

Viešpatie, neuždaryk savo namų durų!
Lauk, kol sugrįš paskutinis Tavo vaikas.
Tik tada pradėk amžiną
savo gailestingumo puotą.

Pagydyk mane, Viešpatie, ir būsiu pagydytas!
Išgelbėk mane, Viešpatie, ir būsiu išgelbėtas!
Nes Tu esi mano viltis!

(Ištrauka iš Lucien Deiss, *Prières bibliques* (Éditions du Levain))

7. ŠEŠTAS SUSITIKIMAS „JĖZUS PRIIMA NUSIDĖJĖLIUS IR JUOS GELBSTI“

Jėzus pasisuka į atstumtuosius, pagydo atskirtus nuo žmonių dėl ligos. Bet Jis siekia daugiau. Kadangi yra Išgelbėtojas, Jis trokšta įveikti pačias blogio jėgas: gerai regimas išorines, kaip antai, jūrą purtantis požeminis smūgis, kuris simbolizuoja galybes, galinčias išnaikinti Jo tautą, taip pat demonus, kurie užvaldo kai kuriuos asmenis, ir nuodėmes, žeidžiančias žmogaus širdį bei atskiriančias jį nuo Dievo. Taip prieiname prie Jėzaus darbų vaisiaus, apie kurį jau užsiminėme – tai gebėjimas atsiliepti į Jo kvietimą ir Jį sekti. Evangelijoje Matas savo skaitytojus veda prie apaštalo (su kuriuo jis tapatinasi) pašaukimo ir supažindina mus su nusidėjėliais – ar tais, į kuriuos žiūrima kaip į nusidėjėlius, – kad išvystume, kaip Jėzus juos priima ir yra jiems gailestingas.

7.1. Mato pašaukimas ir nusidėjėlių priėmimas (9, 9–17)

Apaštalas Matas (Morkaus ir Luko evangelijose, kaip matėme, kalbama apie Levį) yra muitininkas, dirbantis romėnams, jo pareiga – rinkti į išdą mokesčius; dažnai įtariama, kad muitininkai reikalauja daugiau pinigų nei reikia ir dedasi juos sau į kišenes; dėl to yra laikomi „nusidėjėliais“ ir pamaldūs žmonės, tarp jų fariziejai, jų vengia. Jėzus paprašo Mato sekti paskui Jį. Šis pakilo ir nuėjo paskui Jį (9, 9). Veiksmažodį „pakilti“ dažnai verčiame ir kaip „prisikelti“! Tad nusidėjėlio gyvenimas įsikišus Jėzui yra perkeičiamas, Matas iškart į tai atsiliepia ir švenčia naujo gyvenimo pradžią puotoje, kuri nurodo Mesijo puotą. Jo namuose susirenka draugai, daug „muitininkų ir nusidėjėlių“, kaip pastebi fariziejai. Tada Jėzus atskleidžia savo išganomosios misijos, kuri įvykdys Dievo valią, prasmę: „*Eikite ir pasimokykite, ką reiškia žodžiai: Aš noriu pasigailėjimo, o ne aukos.*“ (9, 13) Šie Šventojo Rašto žodžiai priklauso pranašui Ozėjui (6, 6) ir Naujajame Testamente jais remiasi vienintelis Matas.

Tuo metu, kai buvo rašoma pirmoji Evangelija, nebeliko Šventyklos, nebuvo įmanoma aukoti aukų. Todėl suprantame, – savo komentare, kuris nurodytas bibliografijos sąrašė, tai pabrėžia Alberto Mello, – kad fariziejai, iš pelenų mėginę prikelti judaizmą be Šventyklos, labai brangino šiuos Ozėjo žodžius – juk tai paties Dievo įsakymas, kad gailestingumas yra aukščiau už aukas, Jeruzalės laikais aukotas Jo šlovei Šventykloje. Jėzaus susikirtimas su fariziejais padeda Mato skaitytojams suprasti, kad priešininkai, prikišantys Mozės Įstatymo nesilaikymą, prieštarauja patys sau. Siekti gailestingumo nereiškia pirmiausia ginti Įstatymą, bet Jėzaus pavyzdžiu eiti pas nusidėjėlius ir liudyti jiems skirtą Dievo meilę bei gailestingumą. Tai ir krikščionims padeda susitelkti ties tuo, kas svarbiausia, kai besiilgintys griežto Įstatymo taikymo atsivertėliams prikiša, jų manymu, tam tikrą nuolaidžiavimą. (12 skyriaus 6 eilutėje, kur aplinkybės panašios, Matas į Jėzaus lūpas dar kartą įdės Ozėjo knygos 6 skyriaus 6 eilutę.)

Tada suprantame, kodėl toliau 9 skyriuje Matas pasakoja apie ginčą su Jono mokiniais (9, 14–17). Jis kilo dėl pasninko, bet pagrindas tas pats: tai noras kartą ir visiems laikams sužinoti, kas yra svarbiausia, ko atlikti atėjo Jėzus ir apie ką kalba Jo darbai, gyvenimo būdas ir kokia galia visa tai remiasi. Iš tiesų jis yra *Jaunikis* – taip pranašas Izaijas apibūdina Dievą, kuris surinks savo tautą (Iz 54, 5–7; žr. taip pat Oz 2, 16 – 22) – ir Jėzus taip pavadina save, nes drauge su Juo atėjo Mesijo laikai. Senosios Sandoros laikai, kai buvo rengiamasi senais drabužiais ir geriamas senas vynas, baigėsi; nuo šiol pridera gerti jauną vyną iš naujų vynmaišių. Apie tai kalba nauja Dvasia Dievo Karalystės, kurią steigia Jėzus, apsigaubęs Dievo galybe: meilės ir gailestingumo Dievo, gaivinančio Dievo!

7.2. Tikėjimas, kuris suteikia drąsos ir gelbsti (9, 18–35)

Jėzaus, kuris išganymą parodo su galia ir ruošia žmones Karalystės atėjimui į patį jų gyvenimo vidurį, prisiliesdamas prie jų kūnų, veiksmai apibendrinami trimis pagydimais, kuriais Matas, rodos, ypač nori pabrėžti tikėjimo vaidmenį perkeičiant asmenis. Išoriškai tai atspindi pagydimai.

- **Du vienas į kitą įterpti pasakojimai apie stebuklus – apie kraujoplūdžiu sergančią moterį ir mirusią mergaitę.** Pastaroji yra vyresniojo, kurį Morkus vadina Jayru ir nurodo, kad jis yra sinagogos vyresnysis (Mk 5, 22), dukrelė: dar kartą matome, kad Matas eina tiesiai prie esmės ir atmeta kai kurias detales.

Kraujoplūdžiu serganti moteris laikoma nešvaria, dėl to jos veiksmai slapti, ji iš nugaros paliečia Jėzaus apsiausto apvadą. Šis apvasdas buvo su kutu iš purpuro siūlų, nes taip nurodo Įstatymas. Taip Izraelio tautos nariams primenama nepamiršti įsakymų, likti ištikimiams Dievui, išvedusiam juos iš vergijos (Sk 15, 37–41). Taip darydama moteris yra įsitikinusi, kad bus išgelbėta. Ir tikrai Jėzus, atsigręžęs ir ją išvydęs, taria jai: „*Pasitikėk, dukra, tavo tikėjimas išgydė tave*“; išganymas ateina tuoj pat, nes ji išgyja. Jei šį pasakojimą (Mt 9, 20–22) palygintume su Morkaus versija (Mk 5, 24–34), pamatytume, kad praleista nemažai detalių, idant būtų pabrėžtas tikėjimo vaidmuo. Kai moteris prisiartina prie Jėzaus, Jį vienas garbus žmogus ką tik buvo pakvietęs ateiti ir gražinti gyvybę neseniai mirusiai jo dukrelei. Vėlgi, įspūdį palieka daug paprastesnis, palyginti su Morkaus (plg. Mt 9, 18–19; 23–25 ir Mk 5, 22–24; 35–42), Mato pasakojimas dėl aukščiau minėtos priežasties: pabrėžti Jėzaus galią mirčiais. Jėzui ji tik miegas, o ne galutinis gyvenimo taškas, nors tai išgirdę žmonės juokėsi (Mt 9, 25). Pastebėjime, kad ši situacija jau nurodo Jėzaus kančią, kur iš Jėzaus tyčiosis žmonės, karūnavę Jį erškėčiais, kurie siųs Jį ant kryžiaus ir į kapą, iš kur Jis prisikels. Būtent apie tai kalba mergaitės prikėlimas: jos „pabudimas“ pranašauja Jėzaus prisikėlimą (graikų k. *prisikelti, pabusti, atsikelti* išreiškiama tuo pačiu veiksmažodžiu).

- **Du paskutinius pasakojimus apie pagydimus, kuriuos pateikia Matas,** randame ir kitose jo Evangelijos vietose, tik trumpesnius, taip siekiant pabrėžti tikėjimo vaidmenį, kaip buvo su kraujoplūdžiu sergančia moterimi (palyginkite Mt 9, 27–31 su 20, 29–34 ir Mt 9, 32–34 su 12, 22–24). Taip pat Matas trokšta pabrėžti minios susižavėjimą, priešingą neigiamai fariziejų nuostatai – šie dar tvirčiau prieštarauja, Jėzaus galią priskirdami demonams. Du aklieji maldavo „Dovydo Sūnaus“ pasigailėti jų. Matydama tai, kas dedasi, minia stebisi, ir tai jau kalba apie paskutines Jėzaus dienas Jeruzalėje, kai minia šauks: „*Osana Dovydo Sūnui!*“ (21, 9)

Jėzus pagydytųjų prašo niekam nesakyti – greičiausiai Matas tokiu būdu pabrėžia, kad net priverstinė tylą nesulaikys garso apie Jėzų, kuris nenori viešinti savo darbų. Nes kai Jis gydo, gražina kalbą ir regėjimą jų netekusiems, pirmiausia pabrėžia į Jį besikreipiančių žmonių tikėjimą, tų, kurie seka paskui Jį ir taip pasiekia išganymą: „*Tegu jums būna pagal jūsų tikėjimą!*“ Tokia yra graži pamoka ir Geroji Naujiena, skirta šią evangeliją skaitančioms krikščionių bendruomenėms.

Taip baigiamas tekstų rinkinys, skirtas Dievo Karalystės skelbimui *žodžiais ir veiksmais*. Iškart po to eina eilutės, kuriose pakartojamas įvadas į Kalno pamokslą. „*Jėzus vaikščiojo po visą Galilėją, mokydamas sinagogose, skelbdamas karalystės Evangeliją ir gydydamas žmonėse visokias ligas bei negales.*“ (Mt 4, 23), po to „*Matydamas minias, Jėzus užkopė į kalną ir atsisėdo. Prie jo prisiartino mokiniai. Atvėręs lūpas jis mokė...*“ (5, 1–2) – Čia, iki kur

atėjome, skaitome: „*Jėzus ėjo per visus miestus ir kaimus, mokydamas sinagogose, skelbdamas karalystės Evangeliją ir gydydamas visokias ligas bei negales.*“ (9, 35)

Toks yra Dievo sumanymas, kurį Jėzus ką tik atskleidė ir savo mokymu, ir veiksmais. Dabar telieka jį įgyvendinti – greitai ir dėl pasaulio istorijos. Nes iškart po to skaitome: „*Matydamas minias, jis gailėjosi žmonių, nes jie buvo suvargę ir apleisti lyg avys be piemens. Tuomet jis tarė mokiniams: „Pjūtis didelė, o darbininkų maža. Melskite pjūtis šeimininką, kad atsiųstų darbininkų į savo pjūtį.*“ (9, 36–38)

Tad atėjo metas Jėzui ir Jo mokiniams įvykdyti šią didžią programą, taip pat toks yra visų laikų mokinių pašaukimas: iškeliauti ir, taip pat šiandien drauge su prisikėlusiu Mokytoju, skelbti bei suteikti Kūną Gerajai Išganymo Naujienai. Tai apaštalu, misijos metas.

7.3. Klausimai pasidalijimui

Kiek Kalno pamokslo mokymas visada atrodo aktualus, tiek Jėzaus padaryti stebuklai gali mums atrodyti nesusiję su mūsų krikščioniška patirtimi. Jau Matas suvokė šį atotrūkį, dėl to jis pabrėžia Jėzaus raginimą tikėti ir pasitikėti, nes tai toliau stiprina gyvą mūsų santykį su prisikėlusiu Jėzumi, kuris ir šiandien yra blogio bei nuodėmės nugalėtojas. Jau supratome, kad Evangelijoje minimi pagydymai tėra išorinė Gelbėtojo darbo tikinčiojo širdyje ir krikščionių bendruomenėje išraiška. Dėl to mums kyla bent du esminiai klausimai:

1. Kokį dėmesį skiriame Dievo darbui mumyse? Ar tikrai tuo tikime? Kaip skiriame laiko atskirti, kas nėra gerai mūsų santykyje su Dievu, kuris neatskiriamas nuo mūsų santykio su kitais žmonėmis? Kaip Dievui per maldą parodome – kokiais žodžiais ir su kokių tikėjimu – savo silpnybes, lūkesčius, visišką pasitikėjimą?
2. Kaip mokiniai su Jėzumi, mes taip pat esame įlipę į bažnytinės bendruomenės valtį, kur mums siūlomi kitokie nei eilinio gyvenimo horizontai, kur vieni iš kitų galime sulaukti pagalbos ir padrąsinimo. Čia Jėzaus buvimas gali atsiskleisti daugybe būdų ir padėti mums stipriau tikėti. Pamažtykime apie Mišių skaitinius, apie Eucharistiją, kuri per valgį perteikia paties Jėzaus dovaną ir Jo lūkestį dėl mūsų, apie užtarimo ir dėkojimo maldas, apie Sutaikinimo sakramento priebėgą. Ar tikrai suvokiame, kokie svarbūs yra šie susitikimai, kur pats Dievas mus sukviečia?

7.4. Pareiga prisėsti

- Kai skaitėte Mato evangelijos tekstus, kurie aptariami šiame skyrelyje, kurios vietos jums – vienam ir kitam – pasirodė labiausiai su jumis susijusios? Ar suvokiate, kad per savo tikėjimą iš tiesų bendradarbiaujate skleidžiant naują gyvenimą, kurį Dievas nuolat nori auginti kiekviename jūsų, jūsų poroje, šeimoje?

- Kaip yra su mūsų santykiais, su kvietimu prie savo stalo, – juk Jėzus po Mato pašaukimo davė mums nuostabų pavyzdį?

7.5. Malda

Viešpatie Dieve, atleisk mums, kad nesame tokie, kokie turėtume būti: ištikima ir vieninga Tavo tauta. Atleisk mums, nes Bažnyčia, dėl kurios Jėzus mirė, yra pasidalijusi, ir pasauliui vis dar sunku patikėti, kad turime vieną tikėjimą ir sekame paskui vieną Viešpatį. – *Viešpatie, pasigailėk!*

Viešpatie, atleisk mums, kad nesugebėjome išvelgti Tavo buvimo tarp mūsų; padėk mums geriau pažinti save pačius, kaip Tu mus pažįsti; padėk mums būti ramybėje su savimi, kad būtume atviri kitiems; suteik mums malonę eiti ten, kur veda Tavo Dvasia. – *Viešpatie, pasigailėk!*

Viešpatie, užvaldyk mūsų širdis, kad ten įsidegtų meilės liepsna, pakeisk mūsų žvilgsnį, kad viską matytume taip, kaip Tu matai. Suteik mums užtektinai tikėjimo, kad pakiltume aukščiau už save, ir užtektinai drąsos, kad drąsiai išsipareigotume Tavo Karalystei. Kad galėtume vieni kitiems ir mūsų sunerimusiam pasauliui tarti gydančius žodžius. – *Viešpatie, pasigailėk!*
Amen.

(Ištrauka iš maldos, pateiktos Ekumeninės Bažnyčių asamblėjos Vankuveryje, 1983)

8. SEPTINTAS SUSITIKIMAS „JĖZAUS MISIJA“

Ankstesniuose skyriuose girdėjome Jėzaus mokymą apie Dievo Karalystę, kurią Matas sutelkė į Kalno pamokslą, taip pat skaitėme apie Karalystės atėjimą liudijančius Jėzaus, Dievo siųstojo, darbus ir veiksmus. Tai, kas buvo skelbiama ir parodyta su galia, dabar turi būti paskelbta mokinių: išmušė misijos metas. Šį skyrių sudarys dvi dalys: pirma nusakys misijos pradžią (9, 36 – 10, 5). Antra apibūdins jos prasmę, kuri atskleidžiama ilgoje kalboje, įdėtoje į Jėzaus lūpas (10, 5–42).

8.1. Misijos pradžia (9, 36 – 10, 5)

Tai Jėzaus gailestingumo vaisius: „*Matydamas minias, jis gailėjosi žmonių, nes jie buvo suvargę ir apleisti lyg avys be piemens.*“ (Mt 9, 36) Palyginimą apie avis be piemens Matas pasiskolino iš Michėjo (1 Kar 22, 17), taip susiedamas Jėzų su Ezekielio pranašyste, kurioje kalbama apie Dievo planą įgyvendinantį Dovydą: „*Tuomet paskirsiu jiems vieną ganytoją, – savo tarną Dovydą, kad juos ganytų, – jis juos ganys ir bus jų ganytojas. Ir aš, VIEŠPATS, būsiu jų Dievas, o mano tarnas Dovydas bus jų valdovas, – aš, VIEŠPATS, tai kalbėjau.*“ (Ez 34, 23–24)

Jėzaus gailestis Izraelio vaikams gerai atspindi pagrindinį Jo ir pirmųjų bendruomenių rūpestį (žr. kiek toliau 10, 6 ir 15, 24). Norėdamas imtis savo misijos ir pasiekti savo tautą, kuri regima kaip prastai ganoma, neturinti į ką remtis kaimenė, Jėzus negali veikti vienas: „*Tuomet jis tarė mokiniams: „Pjūtis didelė, o darbininkų maža. Melskite pjūties šeimininką, kad atsiųstų darbininkų į savo pjūtį.*“ (Mt 9, 37) Būtent šioje vietoje Matas įdėda *dvylikos apaštalų išrinkimą* (Morkus apie tai rašo savo evangelijos 3 skyriaus 14 eil., Lukas – 9, 1); Jėzus „*suteikė jiems valdžią netyrosioms dvasioms, kad išvarinėtų jas ir gydytų visokias ligas bei negales*“ (Mt 10, 1). Dvylika aprūpinami gebėjimais, kuriuos turi pats Jėzus ir jie tai matė, tad jiems telieka užsidegti jų Mokytojo, nuo šiol ir jų, misijos prasme. Tokia yra antros šios Evangelijos kalbos tema.

8.2. Kalba siunčiant į misiją (10, 5–42)

Kitaip nei Morkaus (6, 13) ir Luko (9, 6) evangelijose, pirmojoje evangelijoje, išdalijus misijai skirtus patarimus, iškeliauja ne mokiniai, bet... Jėzus! Tai reiškia, kad dėliodamas šią kalbą Matas galvojo apie tuos, kurie sudarė Bažnyčią jam rašant. Ši kalba, pasak Tėvo Benoit (Jeruzalės Biblijos vertėjo ir komentarų autoriaus), sudaro tarsi „misionieriaus brevijorių“.

Kalbos sandara yra spiralinė (čia pasiskolinta iš Claude'o Tassin'o komentaro, p. 110–119):

- A. Nuo siuntimo iki misionierių priėmimo (5–15)
- B. Būsiami persekiojimai (16–23)
- C. *Koks Mokytojas, tokie ir mokiniai* (24–25)
- B'. Pasitikėjimas patiriant persekiojimus (26–33)
- A'. Mokinio pasirinkimai (34–39)

A. Nuo siuntimo iki misionierių priėmimo (5–15). Pirmieji patarimai pirmiausia perkelia skaitytoją į Jėzaus laikus, nes mokiniai siunčiami išskirtinai pas „*pražuvusias Izraelio namų avis*“. Taip darė ir jų Mokytojas, laikydamasis Pirmosios Sandoros mokymo: pagonys bus išganyti per Išrinktosios tautos atsivertimą. Tad kol kas nekalbama apie keliavimą pas pagonis

ar net pas samariečius. Iš tiesų mokiniai turi laikytis Jėzaus parodytos krypties, kaip atskleista ankstesniuose Evangelijos skyriuose ir čia trumpai primenama: skelbti, kad Dangaus Karalystė arti ir pagrįsti šią žinią gydant ligonius. Skelbti privalu nieko neturint, nesirūpinant dėl pinigų ar daiktų, duodant neatlygintinai, kaip svečiams priimant svetingumą, kai dalijamasi ramybe ir maistu: jei taip neįmanoma, reikia iš ten išeiti! (eil. 11–14)

B. Būsimi persekiojimai (16–23). Misionierių laukia persekiojimai. Mums irgi nesvetima apaštalų ir mokinių, ar tų, kuriems skirta ši Evangelija, padėtis. Kalbėdamas apie misiją Jėzus apibūdina bendruomenėms, kurios žino apie apaštalų ir kitų mokinių kankinystę, gerai pažįstamą situaciją. Šis išspėjimas neturėtų nustelbti misijos tikslo, tiesiog patariama būti apdairiems ir iširti padėti: „*Būkite gudrūs kaip žalčiai ir neklastingi kaip balandžiai*“ (10, 16), jokių būdu nebijokite ir nesileiskite apimami nerimo, nes „*tą valandą jums bus duota, ką jūs turite sakyti. Tada jau nebe jūs kalbėsite, o jūsų Tėvo Dvasia kalbės jūsų lūpomis*“ (19–20). Pabrėšime galimą misijos tragizmą – tai gerai parodo Pauliaus kelionės, pasakojamos *Apaštalų darbuose*: misionierius susiduria su neapykanta, persekiojimais, jam tenka bėgti, bet jis žino, kad kelio pabaigoje jo laukia Žmogaus Sūnaus atėjimas. Šiame tekste Matas drąsiai kartoja vieną ar kitą Kalno pamokslo patarimą ir įterpia duomenų iš apokaliptinės kalbos, pateiktos 24 ir 25 skyriuose.

C. Koks Mokytojas, tokie ir mokiniai (24–25).

Pasiekėme kalbos vidurį, kur Jėzus atskleidžia savo įkvėpimo šaltinį: mokinys seka paskui savo mokytoją ir daro taip, kaip jis. Mokinys nėra raginamas būti aukštesnis už mokytoją, bet jam prilygti, ir taip bus įgyvendintas jo likimas – tarnas prilygsta savo šeimininkui Tėvo, kuris juo rūpinasi, žvilgsnyje.

B'. Pasitikėjimas patiriant persekiojimus (26–33). Tegu mokiniai gyvena ir skelbia vidur dienos, nebijo nuo stogų šaukti apie Gerąją Naujieną, tegu visiškai pasitiki Dievu, kuris yra Tėvas ir laiduoja už juos – tai primena vėl kartojami Mt 6, 24–35 įvaizdžiai, kaip antai: „*O jūsų net visi plaukai ant galvos suskaityti.*“ Pats Jėzus prižiūrės ir užstos persekiojamuosius: „*Kas išpažins mane žmonių akivaizdoje, ir aš jį išpažinsiu savo dangiškojo Tėvo akivaizdoje.*“ (10, 32)

A'. Mokinio pasirinkimai (34–39). Kalbos apie siuntimą į misiją pabaiga dar pagilina misijos prasmę, ją atskleidžiant Jėzaus patirties perspektyvoje. Kadangi Mokytojas yra prieštaravimo ženklas, Jis neša ne ramybę, o pasidalijimą, net ir į šeimas. Tie, kurie seks paskui Jį ir Jį skelbs, turės dėl Jėzaus priimti ryžtingą sprendimą, teks sekti Jį iki galo, gal net savo gyvybės kaina. Kad parodytų esąs Jo vertas, mokinys turės nešti savo kryžių. Taip jis, rizikuodamas prarasti savąjį gyvenimą, pasieks tikrąjį gyvenimą: atiduodamas gyvybę, ją atras! „*Kas išsaugo savo gyvybę, praras ją, o kas praranda savo gyvybę dėl manęs – atras ją.*“ (10, 39)

Apaštalinės kalbos pabaigoje (10, 40–42) grįžtama prie to, kad Mokytojas yra Jo siųstųjų misijos šerdyje, ir prie To, kuris yra viso misionieriško veikimo šaltinis, Tėvo: „*Kas jus priima, tas mane priima. O kas priima mane, priima tą, kuris yra mane siuntęs,*“ todėl „*kas paduos bent taurę šalto vandens atsigerti vienam iš šitų žmonių dėl to, kad jis yra mokinys, – iš tiesų sakau jums, – tasai nepraras savo užmokesčio.*“

Matas pirmą kartą visoje Evangelijoje mokinius apibūdina žodžiu „žmoneliai“², taip jam pasirodo tinkamiau kalbėti apie tuos, kuriems skirta Dievo Karalystė. Tie *žmoneliai* yra

² Pranc. versijoje – „mažutėliai“.

panašūs į vaikus, nes neturi jokios galios, yra nuolankūs, vargšai, nuogi. Kadangi jie yra silpni, neturintys pretenzijų ir galios, Dievas jais rūpinasi ir pasirenka juos, kad atskleistų savo slėpinius ir įvestų juos į Dangaus Karalystę (Mt 11, 25; 18, 3–4. 10. 14; 25, 40). Tokia yra sąlyga Karalystę skelbiantiems mokiniams: dalykai, apie kuriuos jie liudija, nekyla nei iš jų išminties, nei iš jų proto, bet iš Jėzaus, į kurio kvietimą jie atsiliepė sekdami paskui Jį.

8.3. Klausimai pasidalijimui

Kalba apie misiją, atrodo, bus skirta daugiausia keliaujantiems pamokslininkams, pasirinkusiems skelbti Jėzų Kristų. Kaip ši kalba paliečia jus ir įkvepia įvairias jūsų kasdienio gyvenimo veiklas ar jūsų kaip krikščionio laikyseną?

8.4. Pareiga prisėsti

„Kas jus priima, mane priima“, – skelbia Jėzus siunčiamiems į misiją mokiniams. Komandose liudijate savo tikėjimą. Ar dažnai esate priimami su savo tikėjimu? Šie Jėzaus žodžiai ragina jus parodyti, kad esate Jo verti. Ar vienas kitam įvairiomis gyvenimo aplinkybėmis padedate įsivardinti, kaip jūsų gyvenimo būdas ir būdas priimti kitus žmones liudija apie Jėzaus darbus?

8.5. Malda – Himnas Dievo meilei

Jei Dievas už mus, tai kas gi prieš mus?! Jeigu jis nepagailėjo nė savo Sūnaus, bet atidavė jį už mus visus, – kaipgi jis ir visko nedovanotų kartu su juo?! Kas kaltins Dievo išrinktuosius? Juk Dievas išteisina! Tai kas pasmerks? Ar Kristus Jėzus, kuris numirė, bet buvo prikeltas, kuris sėdi Dievo dešinėje ir net užtaria mus?! Kas gi mus atskirs nuo Kristaus meilės? Ar vargas? ar priespauda? ar persekiojimas? ar badas? ar nuogumas? ar pavojus? ar kalavijas?

Parašyta:

*Dėl tavęs mes žudomi ištisą dieną,
laikomi įjautinomis avimis.*

Tačiau visa mes lengvai nugalime dėlei to, kuris mus pamilo. Ir aš esu tikras, kad nei mirtis, nei gyvenimas, nei angelai, nei kunigaikštystės, nei dabartis, nei ateitis, nei galybės, nei aukštumos, nei gelmės, nei jokie kiti kūriniai negalės mūsų atskirti nuo Dievo meilės, kuri yra mūsų Viešpatyje Kristuje Jėzuje.

(Rom 8, 31–39)

9. AŠTUNTAS SUSITIKIMAS „PRIIMTI JĖZAUS MISIJĄ“

„Baigęs nurodymus dvylikai mokinių, Jėzus iškeliavo mokytį ir skelbti [Evangelijos] kituose miestuose.“ (Mt 11, 1) Tai klasikinė Mato raštų formuluo­­tė, ji nurodo perėjimą nuo mokymo prie veikimo (žr. 7, 28; 13, 53; 19, 1; 26, 1). Bet stebina tai, kad nieko nerašoma apie čia paskelbtą Jėzaus misiją, nors būtų tikrai pravartu mokiniams duotus patarimus iliustruoti Mokytojo veikimu. Matas čia nebegrįžta prie misionieriško Jėzus darbo aprašymo, nes apie tai kalbėjo po Kalno pamokslo, o dabar išdėsto, kokias skirtingas reakcijas sukelia tas darbas: nuo įkalinto Jono Krikštytojo, tada Galilėjos miestų gyventojų, mažutėlių ir, kaip priešpriešos jiems, fariziejų. Taip galime nujauti, kas Jėzus yra Jonui, Jo tautiečiams iš Galilėjos, nuolankiesiems, mažutėliams ir fariziejams, pagrindiniams Jo priešams tuo metu.

9.1. Jono Krikštytojo klausimai (11, 2–19)

Būdamas kalėjime Jonas išgirdo kalbant apie „Kristaus“, kurio atėjimą jis skelbė ir kurį buvo apibūdinęs kaip tą, kuris krikštys vandeniui ir ugnimi, darbus. Jis klausinėja. Ar Jis tikrai tas, kurį jis skelbė ateisiant: išlaisvintojas, „stipresnis“, kurio ugnis sudegins visą blogį (3, 10–12), kol jis, Jonas, yra kalinamas šio pasaulio galingųjų? Atsakydamas Jėzus primena savo atliktus darbus (8, 1 ir toliau) ir pamini, kad „vargdieniams skelbiama geroji naujiena“, tai labai aiški nuoroda į Izaijo pranašystę apie Mesiją (61, 1) (žr. taip pat Iz 26, 19; 29, 18; 35, 5). Tad Jonas neapsiriko, net jei išganymas nėra siekiamas jėga, kaip buvo tikimasi. Jėzus aukština Joną: jis yra daugiau nei pranašas, jis – pasiuntinys, apie kurį skelbė pranašas Malachijas: „Siunčiu savo pasiuntinį pirma savęs parengti man kelio.“ (Mal 3, 1)

Žinoma, tuo metu siautėjo smurtas. Joną pasodino į kalėjimą ir jam bus nukirsta galva; pats Jėzus kęs kryžiaus kančią, bet nuo šiol jau įsteigta Dangaus Karalystė, kuri „jėga puolama“ (Mt 11, 12). Prasideda visiškai naujas laikas. Jei Jonas Krikštytojas yra Elijas, kuris turėjo sugrįžti, Jėzus atveria Dievo Karalystę, per kurią įgyvendinamas Įstatymas ir Pranašai. Žengtas lemiamas žingsnis, tad „mažiausias dangaus karalystėje didesnis už jį [Joną]“ (Mt 11, 11): Karalystės šauklis menksta prieš Jėzų, mylimąjį Sūnų, ir prieš kiekvieną, kad ir patį mažiausią, Karalystės narį.

Bet ir Jėzaus, ir Mato amžininkams Dievo Karalystės atėjimas nėra akivaizdus, nes žmonės atrodo abejingi, jie primena vaikus, kurie nuobodžiauja prekyvietėje sakydami: „Mes jums grojome, o jūs nešokote“ ir t. t. Atėjo Jonas, bet buvo laikomas demono apsėstu, nes jis pasninkavo; pasirodė Jėzus, Žmogaus Sūnus, bet į Jį žiūrima kaip į rijūną, nes Jis lanko nusidėjėlius ir atmestuosius. O iš tiesų Dievas viską regi kitaip: tai, kas vyksta per Jono, vėliau Jėzaus veiksmus, iš tiesų yra Išminties darbas, taip įgyvendinamas pats dieviškasis sumanymas (Mt 11, 1–19).

Tai pirmiausiai susiję su Jėzaus pamokslavimo metu, po to su pirmosiomis krikščionių kartomis. Rašydamas Matas greičiausiai manė, kad galbūt Jono Krikštytojo mokinių bendruomenės prisijungs prie gimstančios krikščionybės, nes įžvelgs, kad ji įgyvendina jų mokytojo Jono skelbtą mokymą. Šis mokymas vis dar skirtas ir mums, krikščionims, nes mūsų laikais daug žmonių nežino apie mūsų idealą, gautą iš Jėzaus, ar jį atmėta. Nors šiandienos abejingumas ir daugumos žmonių elgsena, rodos, prieštarauja Apreiškimui, į kurį kreipiame savo tikėjimą, klausydamiesi Mato mums perteiktų Jėzaus kalbų turėtume neabejoti, kad visada esame kviečiami tikėti – padedant Dvasiai – kad tęsiasi didysis Dievo Išminties sumanymas, kuris paslėptu būdu pasirodė Jėzuje, Žmogaus Sūnuje.

9.2. Netikėjimas Galilėjoje (11, 20–24)

Perėmęs pranašų kalbėjimo būdą, kuris Biblijoje pasitelkiamas norint įspėti apie nelaimes, Jėzus šiurkščiai kreipiasi ir provokuoja Choraziną, Betsaidą ir net „savo miestą“ Kafarnaumą (lygindamas jį su Sodoma!). Jis pabrėžia, kad pagonių Tyras ir Sidonas būtų pakeitę savo elgesį ir atgailavę, jei būtų tai išgirdę; būtent Tyro ir Sidono kraštuose kanaanietė paliudys Jėzų, nes, nepaisydama Jo padėties, išdrįs maldauti Jį pagydyti jos dukrelę (žr. Mt 15, 21–28). Atskleiskime, kad neigiamos kai kurių Galilėjos miestų reakcijos į Jėzaus veikimą išryškina dar vieną Jo skelbimo bruožą: abejingumas ar net priešiškus parodo, kad žmonės, besiklausantys gydančių ir net gražinančių gyvybę žodžių ir matantys darbus, nėra verčiami visa tai priimti. Žmonės toli gražu nėra apkerėti, jie siunčiami atgal į namus ir lieka laisvi priimti arba atmesti.

9.3. Mažutėlių ir vargstančių entuziazmas (11, 25–30)

Mažutėliai ir vargstantys priima Jėzaus skelbimą ir kelia Jo susižavėjimą. Jėzus jų sutinkamas visiškai kitaip nei anksčiau, čia Jis įžvelgia savo Tėvo veikimą, ir dėl to jaučia nebe kartėlį, bet meldžiasi nuostabia šloviniu ir laiminimo malda:

„Aš šlovinu tave, Tėve, dangaus ir žemės Viešpatie, kad paslėpei tai nuo išmintingųjų ir gudriųjų, o apreiškei mažutėliams.

Taip, Tėve, nes tau taip patiko.

*Viskas man yra mano Tėvo atiduota;
ir niekas nepažįsta Sūnaus, tik Tėvas,
nei Tėvo niekas nepažįsta, tik Sūnus
ir kam Sūnus panorės apreikšti.“*

(Mt 11, 25–27)

Čia prieiname pačią krikščioniško apreiškimo šerdį, būdami akivaizdoje Dievo, kuris yra malonė ir kurio „gera valia“ pasirodo Jo Sūnaus, kuriam Jis „viską atiduoda“, atžvilgiu. Jėzus tai žino, nes Jis „pažįsta“ Tėvą, o tai bibline prasme reiškia *pažįsta intymiai*. Čia vėl padvelkia Palaiminimų dvasia: „*Palaiminti tyraširdžiai: jie regės Dievą.*“ Šiuo klausimu pažymėkime, kad vertimas „*mažutėliams*“, – taip dažnai verčiamas paskutinis 25 eilutės žodis, – pernelyg susiaurina prasmę, nes graikiškas žodis reiškia „tie, kurie nekalba“: žinoma, tai gali būti vaikai (mažutėliai), bet taip pat ir žmonės, kuriems nesuteikiamas žodis. Čia kalbama apie *paprastus žmones*, kurie, nors yra suaugę ir oficialiai turi laikytis Įstatymo, nepajėgia įgyvendinti griežtų nurodymų; dėl to jie yra niekinami ir laikomi atsitolinusiais nuo Dievo. Jėzus nesileidžia į tokius svarstymus, nes gerai žino, kad visi šie vargšai, pažemintieji yra arti savo Tėvo, kuris juos patikėjo Jam. Iš tiesų „*jū yra Dievo Karalystė*“. Tad Jis gali jiems tarti:

„Ateikite pas mane visi,

kurie vargstate ir esate prislėgti:

aš jus atgaivinsiu!

Imkite ant savo pečių mano jungą ir mokykitės iš manęs,

nes aš romus ir nuolankios širdies,

ir jūs rasite savo sieloms atgaivą.

Mano jungas švelnus,

mano našta lengva.“

(Mt 11, 28–30)

Pranašų raštuose jungo vaizdinys pasitelkiamas skirtinguose kontekstuose, bet rabinų judaizme fariziejai ir mokyti žmonės pritaikė jį Įstatymui, kurį perkrovė daugybe smulkmeniškų nurodymų (teksto tęsinys pateiks pavyzdį). Jėzus neįsitraukia į šį žaidimą: Jis yra „romus ir nuolankios širdies“. Sekdami paskui Jį – tapdami Jo mokiniais – paprasti žmonės, laisvi nuo skrupulingo Įstatymo laikymosi, randa atgaivą. Čia iš po mokslinčiaus Mato plunksnos liejasi požiūris, artimas tam, apie kurį kalba išminčius Siracidas:

*„VIEŠPATS davė man liežuvį kaip atlygį,
savo lūpomis ją šlovinsiu.
Užėikite pas mane jūs, nemokytieji,
ir pagyvenkite mano mokykloje!
Kaip ilgai dar jūs stokosite išminties maisto,
kaip ilgai dar pakęsite tą didelį troškulį?
Atvėriau savo burną ir pasakiau:
„Isigykite išminties, tai pinigų nekainuoja!“
Palenkite sprandą jos jungui,
tepriima jūsų širdis mokymą, –
jos ieškantiems išmintis yra arti,
ir kas rimtai ieško, ją randa.
Pasižiūrėkite savo akimis! Triūsiau tik truputį,
bet radau sau daug ramybės.“*

(Sir 51, 22–27, žr. taip pat 6, 24–30)

9.4. Fariziejų pasipriešinimas (12, 1–14)

Pasipriešinimą, su kuriuo Jėzų pasitinka fariziejai, parodo du įvykiai, kurie įvyksta per šabą – vienas laukuose, kitas sinagogoje.

Šabo dieną mokiniai skina varpas, kad pavalgytų. Taip daryti leidžiama (Įst 23, 26), bet priekabių ieškotojai šį veiksma priskiria javapjūtei, kuri tą dieną yra draudžiama (Iš 34, 21), tad fariziejai prikaišioja Jėzui dėl mokinių elgesio. Tada Mokytojas jiems primena veiksmus, kurie kirtosi su Įstatymu, bet kuriuos kadaise Šventykloje darė karalius Dovydas ir dar šiandien daro kunigai, tad nebėra ką pridurti! Ir užbaigia:

*„Bet sakau jums: čia daugiau negu šventykla! Jei būtumėte supratę, ką reiškia aš noriu pasigailėjimo, o ne aukos, nebūtumėte pasmerkę nekaltų.
Žmogaus Sūnus yra šabo Viešpats.“*

(Mt 12, 6–7)

Kitas nutikimas tą pačią dieną vyksta sinagogoje, kur buvo žmogus padžiūvusia ranka. Tada fariziejai provokuoja Jėzų, kad galėtų Jį apkaltinti: „Ar leistina šabo dieną gydyti?“ Atsakydamas Jėzus pateikia pavyzdį apie avį, kuri tokią dieną įkrito į duobę, nes Jam žinoma, kad Rašto aiškintojai pro pirštus žiūri į tai, kaip valstiečiai gelbsti savo gyvulius, atvirai nepažeisdami šabui duotų nurodymų. Jėzus pabrėžia, kad Jis paprasčiausiai ketina „daryti gera“, ir pagydo padžiūvusią ranką. Jei reikėtų išskirti dieną, kada būtume raginami daryti gera išvaduojant kenčiantį žmogų, tai būtų šabas, nes tą dieną prisimenamas išlaisvinimas iš Egipto! Fariziejams telieka užsičiaupti, nes jie žino, kad negali prikišti Jėzui „gero darymo“ ir taip liudyti Dievo gailestingumą ir gerumą. „Išėję fariziejai susimokė Jėzų pražudyti.“ (12, 14)

9.5. Jėzaus misijos apimtis (12, 15–21)

Tai žinodamas Jėzus pasitraukė iš ten. O minia pasirinko: ji eina paskui Jėzų, kuris tęsia savo misiją ir toliau gydo, vis įspėdamas niekam apie tai nepasakoti. Šis momentas, kurį Matas pasiskolino iš Morkaus (3, 12), parodo Jėzų, virš kurio jau pakibo mirties grėsmė, kaip kenčiantį Tarną, apie kurį kalbama antroje Izaijo knygos dalyje (42 skyrius ir toliau). Nuo šiol Dievo Siųstojo misijai, skirtai tik „pražuvusioms Izraelio avims“, atsiveria visiškai nauji horizontai: visoms tautoms.

*„Štai mano tarnas, kurį aš remiu, –
mano išrinktasis, kuriuo aš gėriuosi.
Apgaubiau jį savo dvasia,
kad nešėtų tautoms teisingumą.
Ne šauksmu ar pakeltu balsu, –
gatvėje nesigirdės jo balso.
Net palaužtos nendrės nelauš
nei blėstančio dagčio negesins.
Jis tikrą neš teisingumą.
Nepails ir nevilčiai nepasiduos,
teisingumą kurdamas žemėje.
Jo mokymo lauks tolimosios salos.“*

(Iz 42, 1–4)

Čia paliečiame gerai žinomą Naujojo Testamento problematiką, apie tai giliai mąstė pirmosios krikščionių bendruomenės (apie tai liudija ir antroji Luko parašyta knyga – *Apaštalų darbai*). Ėjimas pas pagonis nepanaikina dieviško Izraelio išrinkimo; Izraelis ir toliau yra kviečiamas liudyti savo tikėjimą ir taip patraukti tautas: pas pagonis einama, nes religiniai vadovai atsisakė priimti Jėzaus mokymą ir liudijimą.

Mato Evangelijoje Jėzus kaip Tarnas, atveriantis viltį tautoms, yra pristatomas pasakojime apie Krikštą, paminint Dvasios nusileidimą ir Tėvo žodžius, primenančius Izaoką. Tie žodžiai pakartojami tada, kai priešininkai nusprendžia Jį pražudyti. Mato raštuose priešininkai įvardijami kaip fariziejai, nes evangelistui rašant kiti priešininkai buvo pranykę drauge su Šventykla. Vis dėlto nepamirškime, ir Matas tai gerai žinojo, kad fariziejai visiškai nesusiję su Jėzaus suėmimu ir teismu, kuris baigėsi mylimojo Sūnaus mirtimi. Atsakomybė už tai tenka aukštiesiems kunigams ir tautos seniūnams, kurie atidavė Jį Pilotui (Mt 26, 2 ir 27, 2).

Pranašo Izaijo pranašystė, cituojama užbaigiant šią pasakojimo dalį, atveria naują Jėzaus misijos horizontą, apie kurį skelbė Raštai. Prisiminus apie Tarną, skaitytojų žvilgsniai nukreipiami į Kristaus Velykas. Čia per Prisikėlimą ir Dvasios dovaną išganymas bus galutinai atvertas visiems; šio didžio dieviško sumanymo įvykdymas bus patikėtas mokiniams – ir mums – patikinus palaikymą ir nuolatinį Prisikėlusiojo buvimą (28, 20). Išskeldamas tokią perspektyvą, Matas puikiai pereina prie likusios darbo dalies, kur bus ypač pabrėžiamas Jėzaus slėpinys ir tikroji Jo tapatybė.

9.6. Klausimai pasidalijimui

Ar gyvenime patyrėte akimirklų, kai susidūrus su pasipriešinimu, kylančiu iš aplinkos ar iš kai kurių artimųjų, jums teko aiškiai išpažinti savo tikėjimą ir sekimą Jėzumi Kristumi? Ar galite tuo pasidalinti su komanda?

9.7. Pareiga prisėsti

- Ar patyrėte situacijų, kur vienas ir kitas pasijutote ypatingai kviečiami Dievo Jo vardu padėti su sunkumais susidūrusiems žmonėms ar šeimoms – materialiai ar moraliai? Ar esate dėmesingi tam, kad Dievas gali šitaip kviesti?
- Ar suvokiate/suvokėte, kad poroje esate Dievo siųsti vienas kitam kaip vyras ir žmona?

9.8. Malda

*Viešpatie, padaryk mane
savosios ramybės pasiuntiniu
ir leisk man nešti
meilę, kur siaučia neapykanta;
santaiką, kur vyrauja barniai;
vienybę, kur yra skilimas;
tikėjimą, kur kankina abejonės;
tiesą, kur viešpatauja klaida;
viltį, kur braunasi nusiminimas;
džiaugsmą, kur slegia liūdesys;
šviesą, kur užgulusios tamsybės.*

*Mokytojau, padaryk, kad aš trokščiau
kitus paguosti, o ne pats būti guodžiamas;
kitus suprasti, o ne pats būti suprastas;
kitus mylėti, o ne pats būti mylimas,
nes kas duoda – gauna,
kas atleidžia, tam atleidžiama,
kas miršta, tas gimsta amžinai gyventi.*

Amen.

Šv. Pranciškaus Asyžiečio malda

